Leto XXVI. Poštnina plačana v gotovini Postgebühr bar bezahlt Ljubljana, 17. avgusta 1944 Štev. 33

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung · Uprava in uredništvo: Puccinijeva 5 — Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich · Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lir 24 — Einzelverkaufspreis · Posamezna številka Cent. 80.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Na vzhodni fronti,

kamor so pred tedni bile uprte vse oči, so se najprej pokazali odločni ukrepi nemške obrambe in nove organizacije domovinske fronte. Kljub vsakodnevnim poizkusom, da bi kjer koli predrle nemško obrambno črto, ne morejo številne sovjetske armade naprej. Ustavilo se je prodiranje proti Karpatom kakor tudi v smeri proti Varšavi in zaman je sovjetska vojska skušala vdreti v Vzhodno Prusijo. Da bo naskakovala še nadalje z vso svojo veliko premočjo, je očitno. Vendar prihajajo na branik vedno nove in sveže nemške divizije.

Na invazijski fronti

se je nemška vojska nasproti silni premoči Angležev in Američanov poslužila v zadnjem času gibljive obrambe, saj tudi tu razpolaga z velikim prostorom, v katerem lahko dopušča, da se sovražnik neprestano izčrpava. Na italijanski fronti se je stanje okoli Firence začasno ustavilo, pričakovati pa je novih anglo-ameriških napadov. Nemci so prostovoljno izpraznili Firenco in jo proglasili za nezaščiteno mesto, ki premore nešteto dragocenosti, pomembnih za vso človeško kulturo. Nasprotno pa so Anglo-američani ponovno obstreljevali Firenco, hoteč ji znova potrditi, da načrtno uničujejo evropske kulturne spomenike.

Nova določila za totalno mobilizacijo

spravljajo vse življenje in delo v Nemčiji v enotne tire. Ukrepi ministra dr. Goebbelsa so dosledni in vsestranski, da ne bo nihče, ki je za borbo sposoben, odtegnjen obrambi domovine. Kar pa je sposobno za oboroževalno industrijo, mora tja na delo. Vse javno življenje v Nemčiji se mora prilagoditi zahtevam totalne vojne. Zabave v teh resnih časih niso na mestu, vse mora biti preprosto in skromno. Nemški sklep bo nedvomno imel primerne posledice tudi za vse javno življenje drugod v Evropi in s tem tudi pri nas.

O stanju na bojiščih

je podalo nemško vojno poročilo v ponedeljek in torek naslednjo pregledno sliko:

Južnovzhodno in južno od Caena je sovražnik z močno topniško in oklopniško podporo znova pričel svoj velenapad, da bi prodrl proti ameriškim oddelkom severno od Carougesa, ki smo jih bili včeraj s protinapadom potisnili v obrambo. Po ogorčenih bojih mu je uspelo, da je ponekod vdrl v našo bojno črto. S protinapadi smo ga ustavili. Uničili smo 40 sovražnikovih oklopnikov.

Na bojišču pri Brestu smo zavrnili krajevne nasprotnikove napade, s strnjenim topniškim ognjem pa razbili ponovne izhodiščne postojanke.

Posadki St. Maloja in Dinarda držita svoji oporišči kljub znova z nadmočnimi silami napadajočemu sovražniku. Fort de la Varde smo po junaškem odporu njegove zmanjšane posadke v večernih urah izgubili.

Po bistvenem ojačanju svojih letalskih napadov v obrambne naprave in prometne zveze na južnofrancoskem obalnem področju v zadnjih dneh, se je sovražnik danes v zgodnjih jutranjih urah izkrcal na področju Toulon-Cannes. Naša obalna obramba se je zapletla v boj s sovražnikovimi izkrcevalnimi četami.

Mornariške baterije in zaščitne ladje so sestrelile nad zapadnim in južnim francoskim obalnim vodovjem 30 sovražnikovih letal.

V francoskem zaledju smo uničili v boju 26 teroristov.

Povračilni ogenj na London se nadaljuje.

V Italiji je potekel dan v majhnih krajevnih spopadih brez posebnih dogodkov.

V Karpatskem predgorju so bili včeraj le krajevni boji.

V še trajajočih bojih zapadno od Baranova smo samo na območju enega samega armadnega zbora uničili 51 sovražnikovih oklopnikov.

Južnovzhodno od Varke so napadli boljševiki z več strelskimi divizijami. Tdui tu so boji še v polnem teku.

V Litvi so vrgli grenadirji pri Rosienlju s podporo oklopnikov in napadalnih topov boljševike iz nekega vdora, nastalega v zadnjih dneh. Uničili smo 63 sovražnikovih oklopnikov in 18 topov.

V Estoniji so se izjalovili pri Modohnu ponovni sovjetski napadi. Na vdornem področju južnozapadno od Pskovskega jezera je uspelo boljševikom, da so kljub zelo močni uporabi sil le malenkostno napredovali, ker so se naše čete žilavo in zagrizeno borile. Oddelki bojnih letal so podpirali obrambne boje in zadali sovražniku velike

Spričo napadov sovražnikovih bombniških odčloveške in tvarne izgube.

delkov je nastala včeraj škoda v Mannheimu, Ludwigshafnu, Trierju in Kaiserslauternu. Prebivalstvo je imelo izgube. Trierska stolnica je bila težko zadeta.

Ponoči so vrgla sovražnikova letala bombe na Berlin in na renskovestfalsko področje. Nad področjem Reicha in nad zasedenimi zapadnimi ozemlji je izgubil sovražnik včeraj 22 letal.

Angleži more Indijce z lakoto

Na nekem dijaškem zborovanju v Lahoreju v Indiji je govorila gospa Freda Bedi, kakor poroča dnevnik »Sunday Tribune«, o lakoti in kužnih boleznih v Bengaliji ter je izjavila. da je trditev indijske vlade, da je vse v najlepšem redu, grda prevara in laž. Ceste so polne živih strahov. Življenski pogoji v vaseh so obupni. Poljski delavci, ki nimajo zemlje, se bore žalostno za svoje življenje. V provinci so cele jate beračev. Z oteklimi nogami in nabuhlimi telesi blodijo naokoli in prosijo za prgišče riža. Množični umor naroda z lakoto je zmanjšal mnogo rodbin Za najmanjši znesek se prodajajo žene. Popolnoma nesposobna vlada vodi naravnost zločinsko slabo gospodarstvo v tej provinci. Riž izginja na črni borzi. Verižniki in dobičkarji pijejo prebivalstvu kri ter delajo roko v roki z angleškimi oblastmi, ki obstoje iz samih nesposobnih uradnikov

Med delovnim časom so zaprti.

Po vesti angleškega lista »Daly Workerja« je v Londonu vzbudilo veliko nezadovoljstvo med delavstvom dejstvo, da v nekem tamkajšnjem oboroževalnem podjetju sedaj zapirajo delavce pri nočnem posadu. Pet minut potem, ko se prične nočno delo, zaklenejo vse vhode v tovarno in uporabljajo pri tem celo težke verige. Vrata odpro šele prihodnji dan zjutraj ob sedmih. Delavci so torej zaklenjeni od 20. ure zvečer do 7. ure zjutraj. Nihče ne more ne ven, ne notri. »Človeka spreleti mrzla groza, ako pomisli, kaj bi se lahko zgodilo, če bi ponoči napadla tovarno sovražna letala«, pravi o tem celo komunistični »Daily Worker«. Vodstvo obrata je izjavilo, da je ta ukrep upravičen zaradi tega, ker je prišlo v navado, da so posamezni delavci često zapustili svoje delo. List pravi, da je utemeljitev tega ukrepa »dejanje plutokratičnega zasužnjevanja.«

Sodba nemškega naroda

Nemško ljudsko sodišče v Berlinu je dne 7. avgusta po daljši razpravi proti zarotnikom zoper Führerja in državo izreklo naslednjo sodbo:

»V imenu nemškega naroda! Prisegolomni, brezčastni častihlepniki: Ervin v. Witzleben, Erich Hoeppner, Helmut Stieff, Paul von Hase, Robert Bernardis, Peter grof York von Wartenburg, Albrecht von Hagen, Fridrih Karl Klausing so izdali — namesto da bi moško kakor ves nemški narod, ki sledi Führerju, izvojevali zmago — kakor še nikoli nihče v vsej naši zgodovini žrtve naših bojevnikov in naroda, Führerja in države. Zavratni umor zoper našega Führerja so zasnovali in podlo so naklepali, da bi sovražniku izročili naš narod na milost in nemilost in ga zasužnjili v mračni reakciji. Izdajalci nad vsem, za kar živimo in se borimo, bodo kaznovani s smrtjo. Njihovo premoženje zapade državi.«

Dve uri po sodbi je bilo vseh osem zarotnikov obešenih. Zaman so pred razglasitvijo sodbe prosili, da bi bili ustreljeni. Že nekaj dni pred razpravo jim je bila odvzeta po posebnem častnem odboru čast oficirjev, da je tako bil izpran madež, ki ga je peščica izdajalcev nanesla nemški vojski. Smrtna kazen, izvršena na vešalih, je bila odgovor nemškega naroda tistim, ki so iztegnili svojo roko zoper Führerja, vojsko in državo. Še enkrat se je ob tej priložnosti zavedel ves nemški narod strahovne nevarnosti, v katero so ga hoteli pahniti izdajalci, ko so dne 20. julija — sredi najusodnejše borbe zoper naval sovražnikov — izvršili peklenski naklep z atentatom, v katerem pa se je Führer čudežno rešil. Kakor je bila rešitev Führerja neovrgljiva potrditev, da je usoda namenila krmarju nemškega naroda še velike naloge, tako je bila na drugi strani smrtna obsodba, izvršena nad peščico zarotnikov, znak neizprosnega iztrebljenja iz nemške skupnosti vseh tistih, ki v usodni dobi prelomijo zvestobo. Razprava in sodba sta najtrše izpričali pred vsem svetom: kdor dvigne roko zoper Führerja in zoper narod v njegovem odločilnem boju za obstanek, izgubi glavo. Sovražnikov, ki ga obkrožajo, se nemški narod ne boji, naj bo naval od vseh strani še tako velik in njihova borbena sredstva še tako mogočna. Izjalovljeni atentat in srečna rešitev Führerja sta dala slovito novo pobudo nemškemu narodu, da se je še čvrsteje sklenil v enoto in prisegel, da hoče dati iz sebe vse, kar treba za obrambo domovine in za ustvarjenje navih bojnih sredstev. Strašni srd nemškega naroda pa je naperjen zoper vsakogar, ki bi rad kakorkoli rušil enoto borbene skupnosti. Ne krogla, temveč vrv je izdajalcem plačilo.

Pravkar mineva leto dni, ko je Badoglio s svojim prilizkavim savojskim kraljem snoval izdajstvo. Posrečilo se mu je pahniti Italijo v bedo in sramoto. Pri Badoglijevi izdaji je minister dr. Goebbels rekel: »Še vsak velik udarec je v Nemčiji dvignil samozavest in voljo. Kar se je »posrečilo« v Italiji, se nikdar ne bo obneslo v Nemčiji.« Neznatna skupina izdajalcev v Nemčiji je po zasnovi svojega izdajstva bila brezobzirna kakor Badoglio in njegova klika, bila pa je še bolj strahopetna. Pripadniki izdajalske klike so v teku razprave z vsem svojim izpovedovanjem potrdili, da so ostali pri starem: ljudje preteklosti, ki še vedno mislijo, da so zaradi gosposkega pokolenja vzvišeni nad narodom in da si lahko prilastijo besedo in oblast, kadar jih je volja in s kakršnimi koli sredstvi. Z njihovo odstranitvijo ni bila samo rešena usoda nemškega naroda, marveč so bili enkrat za vselej tudi zbrisani starokopitni srednjeveški nazori o nekakšnih prednostih fevdalnih gospodov.

Pravična sodba je močno odjeknila po Evropi in po vsem svetu. Bila je poučna ne samo za nemški narod in njegove zaveznike, marveč tudi za njegove sovražnike, ki se nimajo v ničemer nadejati, da bi jim kak notranji razpor v Nemčiji pripomogel do zmage, katere na bojnem polju ne morejo doseči. Kakor po kratkem neurju je zdaj ozračje v Nemčiji spet docela čisto. Še je treba zmagovati neštete težave na bojiščih, toda že se gibljejo vse roke, da dajo vojakom na frontah vse, kar potrebujejo za obrambo domovine. Pogum, vztrajnost in zvestoba so tiste vrline- ki dajejo nemškemu narodu neizčrpno moč, nam pa zgled, kako se je treba boriti.

DOMAČE NOVICE

* **64. rojstni dan prezidenta generala Rupnika** je bil počaščen s preprostim in prisrčnim praznikom na pokrajinski upravi, kamor so prišli čestitat predstavniki vseh ustanov in oblastev, zastopniki različnih stanov kakor seveda tudi Slovenskega domobransva. Mladina je g. prezidentu poklonila častno darilo, umetniško izdelan kratek meč, ki so ga po načrtu mladega arhitekta domobranca izgotovili brata Žmuca in kipar Dremelj, Ljubljana se je prezidentu Rupniku poklonila s svečano proslavo v polno zasedeni operi.

* **Stoletnica smrti Jerneja Kopitarja,** slovečega slovenskega znanstvenika, ki je služboval na Dunaju, je bila pretekli petek v Ljubljani dostojno počaščena. Slovenska akademija znanosti in umetnosti je imela slavnostni zbor, na katerem je vseučiliški profesor dr. Nahtigal predaval o znanstvenem delu Jerneja Kopitarja in o izdaji njegovih zbranih spisov, katerih prva knjiga je pravkar izšla. Po slavnostih so zastopniki akademije, vseučilišča in mestne občine položili vence na Kopitarjevem grobu na Navju, na pokopališču naših slavnih mož.

* **Opozorilo glede zatemnitve.** Organi policijskega zbora v Ljubljani so prejeli strog ukaz, da javijo sleherno prekršitev zatemnitve ter da vse kršitelje predpisov o zatemnitvi takoj prijavijo. Vnovič torej priporočamo vsemu občinstvu, naj se pokori predpisom protiletalske zaščite, ker bo sicer krivce zadela občutna kazen. Isto velja za neupoštevanje predpisov o priliki letalskega alarma.

* **Dragocena slika sv. Miklavža,** ki jo je naslikal slavni italijanski slikar Tintoretto in ki je 350 let krasila veliki oltar kapiteljske cerkve v Novem mestu, je bila zaradi varnosti nedavno vzeta z oltarja in so jo prepeljali v Ljubljano v škofijsko zaklonišče, kjer bo varna pred poškodbami in nesrečami. Še prej pa je prišla v roke mojstra Sternena, da jo očisti in zakrpa luknje na spodnji strani slike, nastale po krivdi ljudi, ki niso imeli niti pojma, s kako dragoceno umetnino imajo opraviti.

* **Zadnja julijska nedelja v novomeški okolici** je bila nedelja zborovanj. Zvrstilo se je pet večjih shodov in to v Beli Cerkvi, v Ždinji vasi, v Tržišču, na Telčah in v Gabrijelah. Poleg domobranskih častnikov ali podčastnikov sta govorila še gg. dr. Blatnik in Nikolaj Jeločnik. Razen večjih shodov so bili tudi manjši sestanki, kjer se je povsod pokazalo, kako zelo so ljudje na deželi željni resnice in bodrilne besede.

* **Slovenska narodna varnostna straža v št. Petru na Krasu** je pripravila za praznik Velikega šmarna svojo slovesnost. Povabila je vse okoliške Slovence na zbor, da jim sporoči dosedanje uspehe v neprestani borbi proti komunistom. Ob prihodu jutranjih vlakov je bil sprejem na postaji, nato pa sprevod na zborovalni prostor, kjer je bila maša in nato zborovanje.

* **O sadni letini na Dolenjskem** poročajo, da je letos izredno ugodna. V Novo mesto vozijo kmetje mnogo hrušk, ki so po 8 lir. Izvrstno so obrodila jabolka, ki jih prodajajo po 3 lire. Manj je sliv, marelice kažejo srednje, breskve pa dobro. Vinogradi kažejo v krajih, kjer je pobila toča, slabo, drugod pa bolje. Žal je povsod primanjkovalo galice.

* **V Novem mestu odstranjujejo ruševine hiš,** ki so bile ob bombardiranju tako hudo poškodovane, da se škoda ni dala popraviti. Gradivo, ki je še uporabljivo, čistijo. Med drugimi je na vrsti za porušenje tudi Kobetova hiša, ki je stara okoli 300 let. Je pa še vrsta hiš, ki jih čaka ista usoda. Tako bo rešenega mnogo še uporabljivega gradiva.

* **Starim in mladim ljubiteljem lepih romanov** je ustreženo v prav posebni meri, odkar sta izšla znamenita romana »Divjina cvete« in »Brzonožec in Puščica«. Oba romana sta že takrat, ko sta izhajala v »Domovini«, zbujala izredno pozornost. Na splošno željo sta oba romana izšla v knjižni izdaji in ju dobite v vseh ljubljanskih knjigarnah kakor tudi v upravi »Jutra« v Narodni tiskarni, kamor lahko z dežele naslovite svoja naročila.

* **Neurje na Dolenjskem** je nedavno spet razsajalo. Po hudi soparici je dež blagodejno napojil zemljo, vendar so bili prizadeti nekateri kraji v zapadni okolici Novega mesta, katerim je ploha zopet zadala občutno škodo.

* **Kazni za kolesarske pregreške.** Kljub opozorilom po časopisju in stražnikov po ulicah se kolesarji ne morejo navaditi potrebne discipline in se premalo ozirajo na pešce. Uprava policije je zato začela kar najodločneje nastopati. V dveh mesecih so stražniki v Ljubljani prijavili že nad 400 kolesarjev, katerih večina je bila strogo kaznovana. Policija ne bo upoštevala nobenih izgovorov, ker hoče na vsak način doseči potrebno disciplino in red v Ljubljani.

Protikomunistično zborovanje na Dobrovi

Prijazna Dobrova pri Ljubljani je imela v nedeljo lep narodni praznik, saj se je v tem krasnem poletnem dnevu zbralo ljudstvo od blizu in daleč k velikemu protikomunističnemu zborovanju. Vsa Dobrova je bila v okrasju cvetja, ob cesti proti Ljubljani pa so bili postavljeni mlaji in stebri, polni zelenja. Velik travnik, namenjen zborovanju, je obdajalo lepo število visokih mlajev. Na tribuni je s škrlatnega ozadja žarel velik kranjski orel, pred odrom pa je bil umetniško urejen oltar.

Pričetek slovesnosti

Zborovališče je bilo že polno, ko je nekaj pred deveto uro poveljnik Slovenskega domobranstva podpolkovnik Krener v spremstvu načelnika štaba podpolkovnika Peterlina, pomočnika podpolkovnika Vizjaka in adjutanta statnika Laha pregledal domobranske oddelke. Ob devetih je prispel prezident general Leon Rupnik. Po pozdravu s predstavniki oblasti in po raportu domobranskega poveljnika por. Knupleža je pregledal močno vrsto razpostavljenih domobranskih oddelkov. Ob velikem mlaju z napisom »Naš rod vrnite boljši dobi!« ga je pozdravila mladina v narodnih nošah s prisrčno deklamacijo, dekleta pa so mu ponudila kruha in soli in mu izročila lep šopek.

Strnjene vrste občinstva in zlasti veliko število narodnih noš je toplo pozdravljalo g. prezidenta na vsej poti do tribune, odkoder so nato častni gostje opazovali mimohod domobranskih edinic, ki so strumno korakale za domobransko godbo. Nudil se je krasen pogled na oddelke, korakajoče med živopisanimi nošami ob plapolanju zastav. Po mimohodu se je spet vse občinstvo strnilo na zborovalnem prostoru. Godba je zaigrala »Naprej« in ob njenih zvokih so se na najvišji mlaj dvignile zastave in mogočno zaplapolale nad množico.

Po dviganju zastave se je pričela na prostem maša, ki jo je bral višji domobranski kurat doktor Lenček. Po službi božji se je pričelo javno zborovanje.

Prezident Rupnik govori

Zborovanje je otvoril dobrovski župan Majeršič s pozdravom prezidentu, zastopnikom nemške vojske in Slovenskega domobranstva, okrajnemu glavarju Maršiču, okoliškim županom in občinstvu. Spomnil se je nedavnega rojstnega dneva g. prezidenta, mu poželel kar najlepših uspehov in ga prosil, da spregovori množici.

Viharno pozdravljen je g. prezident stopil na govorniški oder in se v početku svojega govora spominjal dni iz marca 1941. Pokazal je, kako vse drugačen bi bil naš položaj, če nas takrat ne bi bile temne sile pognale v vojno. Pri tej primerjavi poti, ki smo jih dejansko hodili, in onih, po katerih bi bili morali hoditi, če bi bil pametni, je g. prezident ugotovil, da mora vsakdo priti do spoznanja, da je v resnici zadnji čas, da krenemo s poti nereda in trošenja narodnih energij in da v zadnjem trenutku popravimo, kar se še popraviti da. Rešimo lahko še vse, kar je bitnega, če bomo pogumno, enotno, disciplinirano in požrtvovalno šli po poti politične in družabne preureditve in v tem smislu nadaljevali skupen boj proti židovskemu boljševizmu ne samo z orožjem, ampak tudi enotnih src in enotnega mišljenja. Sile, ki se bore proti neredu, se bore za Boga samega. Zato trdno zaupamo, da nam bo Bog po najhujših preizkušnjah naklonil pravično zmago in nas blagoslovil, če bomo v svoji enotnosti tudi sami storili vse, kar ta borba od nas zahteva. Še bolj se moramo strniti, vsi moramo na delo, k zidanju krepkih, kompaktnih temeljev za novo družabno ureditev v novo urejeni Evropi. Samo tako bomo prav služili svojemu narodu in s tem samemu sebi.

Nadaljnji govorniki

Po dolgotrajnem pritrjevanju in pozdravih g. prezidentu Rupniku je prišel do besede predsednik delavske protikomunistične akcije Franc Žužek, ki je opozoril na milijardno škodo in na desettisoče žrtev komunizma v naši domovini. Urednik Mirko Javornik je nato opozarjal, naj Slovenci gledajo predvsem nase in vase, ne pa v tuji svet, ki nam želi samo hudo. Nato so narodni tabor pozdravili še Jože Majce v imenu eksekutive bojevniških organizacij, Nikolaj Jeločnik v imenu slovenske mladine in poročnik dr. Stanko Kociper kot domobranski častnik. Vsi so naglašali, da je naša pot le za generalom Rupnikom, ki nas vodi v novo bodočnost. Potem ko se je domači župan še enkrat zahvalil vsem govornikom in zborovalcem, je bilo mogočno zborovanje zaključeno s pesmijo »Hej Slovenci«, ki jo je navdušeno zapela vsa množica.

---

* **Za 8 vrtnic je plačal 1100 lir** neki ljubljanski gostilničar, ki je šel lepo na sprehod v Tivoli in si je vrtnice brezskrbno narezal, da bi okrasil domačo mizo. Zasačil pa ga je čuvaj in gostilničar je moral plačati 1000 lir kazni, mestni občini pa še 100 lir odškodnine.

* **Smrt znanega nasilnika.** Pri bliskovitem napadu na komuniste v Žužemberku je med drugimi padlimi tolovaji obležal tudi znani novomeški komunist Alojz Peršina. V njem so spoznali tistega moža, ki je vodil novomeške zapore, ko je bilo v njih zaprtih več uglednih novomeških mož, ki so bili pozneje ustreljeni. Tudi v žužemberških zaporih je imel zaprtih 15 nedolžnih ljudi, ki pa so jih domobranci po zmagoviti borbi s komunisti izpustili.

PO SVETU

× **Španski zunanji minister grof Jordana je umrl.** Nemški veleposlanik v Madridu dr. Dieckhoff je položil h krsti venec nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa. Nadalje so položili tja vence nemškega veleposlaništva v Madridu. Svečane blagoslovitve v madridski cerkvi San Francisco el Grande so se udeležili vsi člani vlade, osebje zunanjega ministrstva ter ves diplomatski zbor. V soboto zvečer ob 19.30 se je razvil žalni sprevod, katerega so se udeležili med drugimi tudi nemški veleposlanik dr. Dieckhoff ter trije svetniki veleposlaništva in trije vojaški atašeji nemškega veleposlaništva v Madridu.

× **Da napadajo žene in otroke,** je o sovražnih letalcih že dovolj znano. Angloameriški lovski bombniki pa so v provinci Modeni v Italiji v nizkem letu večkrat napadli tudi okrašene svete slike, ki jih krasi italijansko prebivalstvo. Pri tej priliki so bile ubite številne žene, ki so molile ob teh svetih slikah, ki stoje le na stranskih poteh.

× **Licemerstvo.** Kakor poroča angleški dnevnik »Daily Sketch«, se je udeležil general Montgomery te dni v Normandiji službe božje na prostem, pri čemer je imel pridigo o usmiljenem samarijanu. Odslej, pravijo v Berlinu, bi morali imenovati »usmiljene samaritane« vse angloameriške zračne gusarje, da bi s tem dokazali, kake izredne hinavščine so zmožni Američani in Angleži.

× **Zapravljen delovni čas.** Angleški dnevnik »Daily Mail« javlja, da je bilo zaradi stavk na Angleškem izgubljenih v juniju 44.000 delovnih dni. Skupno je bilo 111 stavk, ki se jih je udeležilo 24.000 delavcev. Na premogovno industrijo odpade 78 stavk s kakimi 21.000 rudarji.

× **Orkan v Ameriki.** Iz New Yorka poročajo, da je divjal v atlantski luki Willingtonu v severni Karolini tropski vihar, ki je napravil škode v znesku do 2 milijonov dolarjev. Najbolj so bile poškodovane ladjedelnice. Zaradi poplav je voda zalila pritličja in prva nadstropja številnih hiš.

× **Še se dvobojujejo.** Med ravnateljem kubanskega časopisa »Diario de la Marina« de Souzo in severnoameriškim poslanikom Guillermom Beltom je prišlo v Havani do dvoboja na pištole, pri katerem pa sta ostala oba borca nepoškodovana. Severnoameriškega poslanika je njegov nasprotnik obdolžil, da je izvajal hujskajoč vpliv na kubansko časopisje.

× **Židovska diktatura nad Evropo.** Madžarski list »Függetlenseg« smatra imenovanje ameriškega žida Polaka za komisarskega policijskega prefekta v Rimu kot nov dokaz, da bi zmaga sovražnikov prinesla Evropi židovsko diktaturo, ki bi jo na eni strani podpirali Angloamerikanci, na drugi pa boljševiki. Večno mesto je doživelo višek svojega trpljenja, njegovo prebivalstvo pa je lahko z ogorčenjem spoznalo, da je amerikanskim židom otvoritev sinagoge v Rimu mnogo bolj prirasla k srcu, kakor pa vse druge stvari.

× **Nov poizkus skrivanja budimpeštanskih židov.** Madžarski list »Magyaroszag« poroča o velikem navalu židov na budimpeštanske župnijske urade. Pri tem pride do velikih prepirov med židi, ki se hočejo dati sedaj naenkrat krstiti. Časnik prinaša izjavo nekega župnika, ki je rekel, da verjamejo židje neki govorici, da bodo rešeni vseh določb židovskega zakona, če se bodo dali krstiti do tega in tega julija. Župnik je nadalje izjavil, da mora ostati nespremenjeno stališče katoliške cerkve, da so namreč lahko krščeni le oni židje, ki so bili odpuščeni iz židovske verske občine in ko so se tri mesece udeleževali krščanskega verouka.

V domovini terana

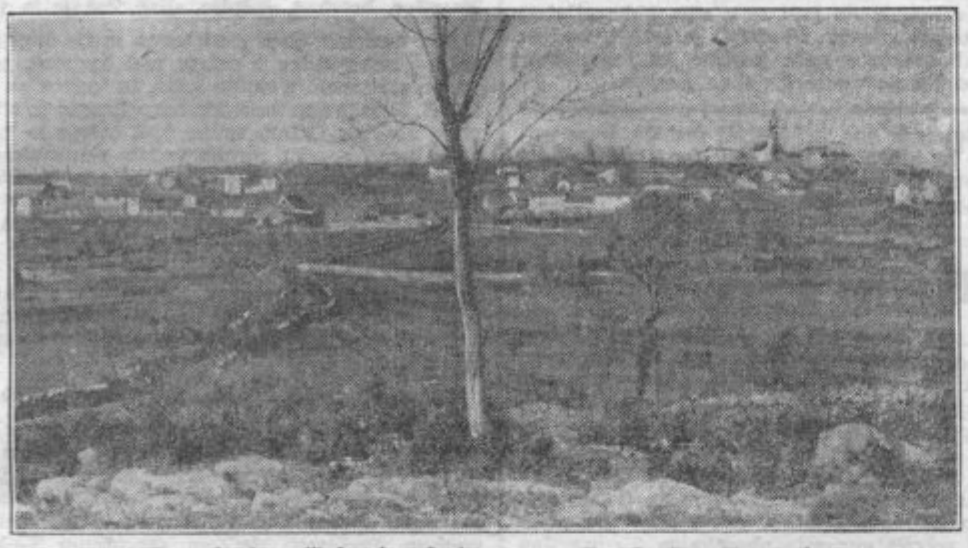

Tomaj, domači kraj pokojnega pesnika Srečka Kosovela

Sežana slovi po teranu, ki ima poseben okus, bližji tomajskemu nego komenskemu. Meja terana gre vse tja do Kazelj, Merč in Štorij, ker je v tamošnji bližini potekala stara kranjska meja. Pa tudi Dane in Šmarje sta znani središči sežanskega terana.

Poleg Sežane slovijo po sijajni teranski kapljivi tudi Tomaj in Dutovlje, Avber in Komen.

Tomaj je kraški raj. Vinogradi so nanizani v obliki hodnikov, vzpenjajočih se in padajočih v terasah. Tomaj je starinska naselbnia. Vrh tomajskega Tabora je bil nekoč orjaški grad s 24 stolpi. Danes so še vidni sledovi poslednjega od njih, ki je ohranjen. Župno cerkev sv. Petra in Pavla, ki je bila zgrajena 1637, je umetniško poslikal Tone Kralj. V Tomajskem Britofu je starinska podružnična cerkev iz l. 1200. Tomaj je znan po svojem zgodovinarju in župniku Mateju Sili ter po nepozabnem pokojnem pesniku Srečku Kosovelu.

V pičle pol ure si iz Tomaja v Dutovljah. Prijazne so Dutovlje. Odlikujejo se po milem, sončnem podnebju in slovijo kot priljubljeno letovišče Tržačanov. Tudi tukaj zori grozdje na slovečih kraških latnikih. Poleg terana in sadja uspeva tudi živinoreja.

Tretje središče sočnega terana je Avber, ki se dviga tam nasproti Tomaju. Na vrhu Gradišča je bil nekoč rimski grad, kjer so izkopali mozaikov tlak. Tukaj so našli zob izumrlega kraškega jelena. V okolici so podzemeljske votline Jazbina, Trepčica itd., kjer so živeli v kameni dobi kraški prebivalci skupno s svojimi ne baš ljubimi sosedi kosmatinci — kraškimi medvedi. Takšnega medveda lahko vidiš v tržaškem muzeju. V Avberju se je rodil leta 1834 znameniti strokovnjak ladjedelske stroke Josip Pegan, ki je dosegel stopnjo nadinženirja vojnega ladjedelstva in ki je umrl leta 1896.

Omenjenim teranskim središčem se priključuje še Komen sredi komenske planote. Tukaj je bila že okoli 1200 cerkvena oblast, sedež jezuitske komende, po kateri je menda dobila svoje ime ta ponosna prestolnica zapadnega Krasa. Prebivalci so posebno ponosni na svoj vzorno urejeni vrt sadovnjak ter drevesnico, ki je bila ustanovljena za namene smotrnega pogozdovanja Krasa.

O teranu je izšla že številna literatura. Znana je kitica:

Poln svet je brezen in kotanj,
podzemskih jam in drugih tajn.
Nad zemljo brije, pod njo oobni,
tod Kras se vije, teran kipi.

Trrana pridelajo povprečno letno po vsem Krasu okoli 20.000 hl. Brez baharije lahko rečemo, da je teran edino vino na svetu, ki vsebuje mlečno kislino in ki pospešuje prebavo. Zaradi tega teran tudi vzkipi in se zapeni. Komenski teran je po navadi močnejši kakor tomajski. Odlika tomajskega terana pa je v njegovem odličnem sijajnem bukeju. Polno prekipevajočo sočnost, ki je za izborno vinsko kapljico tako značilna, daje teranu rdeča zemlja, na kateri zori. Ta posebna kakovost zemlje je najboljša okoli Dutovelj, Tomaja, Komna in Sežane. Zaradi tega vsebuje teran znaten odstotek železa. Ta odlika je tudi vzrok, zaradi katerega predpisujejo zdravniki predvsem slabokrvnim osebam primerno količino izvrstne teranske pijače, ki je proslavljena v znanih vrsticah:

Kapljica vseh kapljic je žlahtni teran,
pijača za praznik, ne za vsak dan.

*

Ne uničujte gob!

Preden so pri nas začeli propagirati tujski promet med meščani, bi morali naučiti ljudi prave ljubezni do narave. Prejšnja leta so se kmetje nepretano pritoževali nad »razigranimi« izletniki — ki so pa bili včasih v resnici podivjani — da so jim delali škodo na njivah, sadovnjakih in travnikih. Izletniki pa niso poznali tudi nobenega spoštovanja do narave in namestu, da bi z ljubeznijo občudovali njeno lepoto, so uničevali cvetje, lomili drevje ,puščali povsod za seboj umazan papir in konzervne škatle, tako da so bili očitni sledovi v naravo prodirajoče dvomljive civilizacije. V vojni širimo med meščani večje zanimanje za gobarstvo, a ob tej priliki bi jih prav tako morali predvsem učiti ljubezni do narave. Najprej bi se pa ljudje seveda morali naučiti spoznavati gobe, potem bi jih šele kaj nabirali.

»Gobarjev«, ki bi hodili v gozdove predvsem uničevat gobe vsevprek, si ne moremo želeti. Od takšnega gobarstva ne bo imel nihče koristi. Kaj pomaga, če zvabimo v gozdove trume meščanov nabirat gobe, ko pa bodo napravili več škode kakor koristi! Zato ni dovolj le priporočati, naj meščani nabirajo gobe, ki imajo v teh časih še posebno vrednost in pomen v prehrani, temveč je treba ljudi tudi v tem pogledu šele vzgajati.

Nabiranje gob je bilo prejšnje čase posebna umetnost redkih gobarjev. Pravi gobarji je niso radi izdajali in kdor je hotel postati gobar, ga je veljalo mnogo truda, preden se je naučil spoznavati in iskati gobe. Zdaj je pa čedalje večje zanimanje za nabiranje gob od leta do leta. Vedno več je priložnostnih nabiralcev gob in »divjih gobarjev«, ki prihajajo v gozdove predvsem razbijat gobe. V ljubljanskih gozdovih razbijejo ljudje več užitnih gob kakor jih zgnije. Pravi gobarji vidijo v teh divjih lovcih na gobe veliko nesrečo; navadno najdejo že vse najlepše gobe rabite. Vandali med gobarji poznajo samo po nekaj vrst gob in razbijajo vse druge vrste, ki se jim zde sumljive. Škodo, ki jo delajo, je celo težko preceniti.

Škoda pa ne nastaja le zaradi tega, ker ljudje uničujejo mnoge užitne gobe, temveč ker jih tudi iztrebljajo. Vsak nabiralec gob bi moral vsaj vedeti, kako se gobe množe. Tega pa večina nabiralcev ne ve, zato rujejo grobo gobe globoko iz zemlje s koreninami vred ter poškodujejo tudi tanke, dolge koreninice, ki ostanejo sicer več let v zemlji in iz njih ob ugodnih pogojih vedno znova rasto gobe. Gobe se množe tudi s trosi, s »semenom«, ki se skriva pod klobukom gobe, toda goba mora dovolj dozoreti, da dozore tudi trosi. Stari gobarji so imeli svoja »torišča«, ki jih niso izdajali nikomur, kjer so vselej nabrali

Žuro:

Noč v steni

Zdramil se je Boštjan in se pretegnil! Spomnil se je, da gleda že dolgo nepremično navzgor v čeri, na rob temnega previsa, kjer se je v modrino temnega neba zgubljala vrv v neznano in negotovo. Sponmil se je, da tako ždi že dolgo; svetlo nebo na robu skalnega okrajka je ta čas potemnelo. Zavedel se je tega tudi, ko se je pretegnil in ga je vse mišičevje zabolelo. Zabolel ga je tilnik, zabolele so ga sprašujoče oči, ki že tako dolgo niso dobile zgoraj tako zaželjenega in potrebnega odgovora. Le zdaj pa zdaj mu je na kratko, krčevito zdrknila dolžina vrvi skozi mišičaste roke in preko močnih pleč, a tudi to včasih tako blagodejno življenje od zgoraj mu ni prineslo želenega miru in pokoja. Vedel je, da se Klemen tam zgoraj bori s steno, ki se brani, zamahuje okoli sebe in udarja s tako silo, da se ubrani vsakogar, ki ni dovolj močan in ni prišel s čistimi nameni k njej v vas. Vedel je Boštjan, da cagavci nimajo vstopa in ne najdejo duri v stene, kakršna je ta današnja.

Ko pa je ta trenutek, ko je mrak, ki se je zgoščeval in spuščal krila nad zagorsko pokrajino, pomislil na svojo osamelost, se mu je z neznansko silo povečal mrak in hlad skal, ki so od vseh strani tiščale nanj in mu grozile. V njegovi notranjosti je nekaj zavalovilo, ga stisnilo, hotelo omajati njegovo borbenost, ki naj bi ga vodila visoko od vsakdanje. Bilo mu je, ko da ga je nekaj pekoče zabolelo. V njegovi notranjosti se je rodilo nekaj, da bi plaho zakričal in tako pregnal strah, ki mu je tako moreče grozil.

Preko vsega dne ni imel prilike pomisliti in se razgledati malo naokoli, stena s svojimi težavami je zahtevala od obeh vso borbeno voljo in tudi vse razpoložljive sile mladih, zagnanih borcev.

Šele zdaj, v poznem popoldnevu, ko je tesno okoli sebe začutil hlad zgoščajoče se teme, ki se je neslišno dvigala od vsepovsodi, iz vseh grap in se oprijemala stebrov in sploh vse stene, — zdaj, ko je tako borno utripala svetloba dneva, se je počutil tako zapuščenega in se je hotelo rušiti v njem.

Ni bilo prirojeno Boštjanu, da bi omagoval na poti, ki jo je sam izbral in jo hotel izpeljati do konca, navkljub vsem naporom, Nikoli še ni do tega trenutka podvomil v lastno zahoteno delo na poti svoje borbene življenjske poti. To pot pa je čutil okoli sebe toliko pošastnih in grozečih strakov, ki so se iztegovali proti njemu in mu grozili. Potreboval je močne in bodrilne bližine Klemenove. Zahotelo se mu je njegove sile in borbene gotovosti.

Še nikoli mu ni bilo tako turobno tesno, da bi se mu omajala vera v vse ono, kar si je izbral za pravo in za cilj. Notranjost pa ga je nenehoma spraševala, tipala in preizkušala ali je trden in odločen, bojevati boj do konca.

Zastrmel se je znova v višave, v vrhove in čela špikov, ki so že spale, le špiki so žareli v poslednji svetlobi dneva, ki je mrla.

Postal je trden in odločen, v njem se je rodil odpor proti malodušju. Nič več ni bilo mesta v njegovi zagnani notranjosti za omahovanje v svojo vero in gotovost.

Dogodilo se je čestokrat, da je usoda tipala in spraševala njega mladega, neizkušenega, kakor vse neodločne. Boštjanu je do danes uspelo vedno odločno in trdno odgovoriti, uspelo mu je zavrniti vsak dvom v njegovo vero in voljo, zmagovati na življenjski poti in kljub vsemu doseči enkrat velik in svetal cilj.

Vedel je Boštjan, da je le močnemu odprta pot v lepše življenje. V mladostnem zagonu ni hotel poznati ugank nerešenih in ni poznal zaprek, ne mejá svojemu hotenja.

Do sedaj je Boštjanu vedno uspelo premagati težke preizkušnje. Tudi takrat, ono zimo, ko se mu je bila zla usoda postavila po robu in mu je z vso grozoto neodpuščajoče grozila. Da, tudi takrat je zmagal z vso svojo voljo in uspel v premišljenem početju. Z vsako tako preizkušnjo je Boštjan pridobil veliko in se ojeklenil, da ga pozneje, na pomlad, ni omajal niti oni plaz, ki mu je pretrgal pot, ko se je prebudila in razbesnela pomladna narava.

Od vsakega uspelega poizkusa do vsakega težko priborjenega uspeha je v njem raslo nekaj zanosnega. Kazno je bilo, da iz mladega, zagnanega in še nepreizkušenega mladca raste izkušen in zavesten borec, ki mu je borba in zavestno vladanje usode pred pragom same smrti užitek brez primere. Spoznal je, da se v človeku le njegova revščina vdá, ne volja.

Danes ga je narava preizkušala znova, globoko in trdno. Glodala je po vsej njegovi notranjosti in iskala slabotnih strani njegove borbene volje, ki je že tolikokrat pela in vriskala ob silnem spoznanju sreče uspeha. Narava je skušala omajati njegove jeklene mišice, da ne bi več hotele slišati ukazov volje, ki je že tolikokrat ukazovala v borbi na poti, ko je šlo za biti ali ne biti.

Tesneje se je Boštjan stisnil k steni, trdneje oprijel vrv in se zagledal v strm skalni rob poleg sebe, ki se je grezil v temo in rastel v večerno ožarjeno nebo. S pogledi ga je božal in spraševal. Pogled je zdrknil po robu navzdol, grezil se je v mrak in padal v globino do melišč in se blodno brez odgovora zgubil v baržunasto temnih gozdovih. Nato je dvignil oči in z upanjem splezal navzgor — gladka je bila skala in hladna

dovolj gob. Toda skrbeli so, da niso iztrebili gob in ne poškodovali koreninic. Po gobah niso hlastali in jih ne ruvali iz zemlje, temveč so jih rahlo odvili. Nekateri tudi odrezujejo gobe, a drugi tega ne priporočajo, češ da ostanek kocena začne ginti v zemlji in gniloba se prenese tudi na koreninice.

Zaradi nepremišljenega uničevanja gob v naših gozdovih ne moremo priporočati ,naj ljudje nabirajo čim več gob, dokler ne bo med njimi več spoštovanja do narave. Letos jeseni, ko se bo začela prava sezona za gobarstvo, bo nedvomno mnogo ljudi v gozdovih, tako da ne bo treba še posebne propagande, naj nabira gobe vsak, kdor more; potrebneje bi pa bilo dopovedovati ljudem, da so vse užitne gobe dandanes dragocene ter da jih moramo smotrno izkoristiti. Neužitne gobe pa niso nikomur na poti in v njih vidi prijatelj narave okras gozdov. Pomisliti je tudi treba, da bodo tudi strupene gobe postale kdaj koristne; marsikod jih že uporabljajo za gnojilo.

Kmetovanje nas uči ljubiti zemljo, nam nudi dom in stalnost, nas navaja k poštenosti in delavnosti, omogoča opazovanje prirode ter nas navaja k iznajdljivosti.

Vkuhano sadje za sladkorno bolne

Splošno znano je, da sloni uspešno zdravljenje sladkorne bolezni edinole na pravilni prehrani. Ker pri diabetikih sladkor najbolj ovira delovanje trebušne žleze, morajo uživati jedi, oslajene s saharinom, kandisetom ali pa z novejšim preparatom, ki se imenuje sionan. Tega je malo.

Da sadje že samo na sebi vsebuje sladkor, vemo vsi; zato je naša glavna naloga, da pri prirejanju sadnih shrankov za sladkorno bolne odvzamemo čim več sladkorja. To dosežemo na ta način, da sadje vodenimo, ker s tem izlužimo iz njega sladkor. Važno je tudi, da sadje, ki ga hočemo kakorkoli konservirati za sladkorne bolnike, ni preveč sladko. Nasprotno, treba je vzeti sadje, v katerem se sladkor še ni docela razvil. Jabolka in hruške, ki jih hočemo za diabetike predelati v marmelado ali kompot, ne smejo biti popolnoma zrele. Sadju odstranimo muhe in pecelje ter ga zrežemo na drobne koščke. Potem nalijemo nanje dosti mrzle vode, ki jo je treba večkrat premenjati. Prav tako je z marelicami, breskvami, češpljami in mirabelami, ki jim samo izločimo koščice, ko smo jih prerezali čez pol, nakar jih vodenimo. Jagodičja ni možno vodeniti, ker je premehko in občutljivo; zato pa ne sme biti popolnoma zrelo.

Tako sadnim mezgam in drugim konservam pač odvzamemo mnogo ogljikovih vodikov, ki jih diabetik lahko brez škode prenaša le v omejenem številu; nikakor pa tako konservirani sadni izdelki niso popolnoma prosti ogljikovih hidratov. Priporočljivo je, da vkuhamo kompot za diabetike v patentnih kozarcih, ker ga ne smemo zaliti s sladkorno raztopino, ki je pač glavno ohranjevalno sredstvo.

Jabolka in hruške za sladkorno bolne

Plodove olupimo in razrežemo na krhlje — majhne hruške pustimo cele ali jih samo razpolovimo — odstranimo peščevje in kar je trdega ter devljemo tako pripravljeno sadje sproti v mrzlo vodo, ki jo je treba, kakor že omenjeno, parkrat menjati. Potem sadje odcedimo in ga stresemo v vrelo, s citroninom okisano vodo. Tu naj se jabolka ob strani štedilnika pokrita mehčajo, da postanejo krhlji napol mehki; hruške pa je treba prav kuhati ob počasnem vretju. Sadje nato odcedimo, ga oblivamo z mnogo vode, ga zopet odcedimo in naložimo v patentne kozarce. Sedaj ga zalijemo za prst niže od gornjih robov kozarcev s prekuhano in ohlajeno vodo, ki smo jo s saharinom (kandisetom ali sionanom) osladili. Eno ali drugo sredstvo treba v nekoliko prekuhane, še tople vode raztopiti in potem primešati ostali vodi. Kozarce dobro obrišemo, položimo na robove gumaste obročke in jih pravilno s steklenimi pokrovčki zapremo. Polliterske kozarce kuhamo 20 minut, literske pa pol ure ob vročini 90° C.

Vrtne in gozdne jagode, maline, robidnice, borovnice in grozdje

po možnosti vseeno namakamo v vodi in stresemo potem na rešeto, da se odcedi. Važno je, da jagodičevje še ni polnozrelo. Odcejene jagode naložimo kolikor možno gosto v kozarce, da ne bo zraka vmes; segati morajo do vrha roba, ker se pri razgrevanju itak sesedejo. Nalijemo do treh četrtin s prekuhano vodo kandiseta ali saharina. Vedeti pa moramo, da ne sladimo vseh vrst jagodičevja enako, ker so razne jagode različno sladke. Nadalje ravnamo kakor z jabolki ali hruškami, samo da kuhamo jagodasto sadje samo 10 minut v sopari pri 80° C.

Sadne mezge za diabetike

Jabolka, hruške, kutine z olupki vred zrežemo na drobno, češplje, marelice, breskve, češnje in višnje razpolovimo in izpahnemo koščice. Vsako zvrst sadja nekaj časa vodenimo; nato odcedimo, stresemo v kozo za vkuhavanje, nalijemo za prst visoko mrzle vode, dodamo citronina in kuhamo, da se zmehča. Nato precedimo skozi sito najprej sok, ki ga odlijemo, nakar pretlačimo še sadno meso. Ko se je sok ustavil, ga nanovo precedimo k mezgi, ki jo med mešanjem kuhamo 10 minut. H koncu mezgo osladimo z raztopljenim kandisetom ali saharinom, dodamo še 10 listov drobno zrezane želatine, ki smo jo najprej zmočili z mrzlo vodo, odcedili in potem raztopili v par žlicah mrzle vode. Še enkrat mezgo prevremo, potem z vročo napolnimo kozarce in ko se ohladi, neprodušno zapremo. Ako bi ne primešali želatine, je treba mezgo v kozarcih, zavezanih s pergamentnim papirjem, kuhati 15 minut v sopari.

Marelice, breskve, češplje, slive, češnje in višnje

Ako hočemo prve štiri vrste sadja lupiti, jih držimo nekaj časa v rešetu nad kropom, potem jih preplaknemo z mrzlo vodo, in kožica se hitro odloči. Breskve in marelice razpolovimo in odstranimo koščice. Ostalo sadje, tudi češnje in višnje, namakamo v večih mrzlih vodah, pripravimo nato vročo limonovo vodo — na liter vode sok ene limone — a sadje v njej samo ob kraju štedilnika malo parimo, ker mora ostati še čvrsto. Odcedimo nato, ponovno preplaknemo z mrzlo vodo, zopet odcedimo in naložimo sadje, vsako vrsto zase v patentne kozarce, zalijemo s prekuhano vodo, oslajeno s saharinom ali kandisetom, zapremo kakor prej in kuhamo v sopari 15 minut pri 90° C.

Mezge iz jagod, malin, borovnic ali ribeza

Jagodasto sadje je treba zaradi velike količine soka prirejati za sladkorno bolne na način džema, to je nepretlačene mezge. Kilogramu jagod, borovnic ali kakega drugega jagodičja primešamo malo citronina in kuhamo 10 minut; pri tem zmerom mešamo. Medtem razrežemo 8—10 listov brezbarvne želatine, jo oblijemo z mrzlo vodo, odcedimo in jo raztopimo v par žlicah vroče vode. Raztopino želatine precedimo in jo z raztopljenim kandisetom ali saharinom vred primešamo vreli sadni tvarini, ki naj potem še enkrat prevre, nakar naložimo še vročo v kozarce. Ohlajeno neprodušno zavežemo in jo hranimo na hladnem suhem mestu.

Sadni sok za diabetike

Liter soka od jagod, malin, ribeza, borovnic, dobimo na ta način, da oblijemo jagode z nekoliko mrzle vode, jih prevremo, pustimo nekaj časa stati in jih potem precedimo skozi krpo. Ta sok zmešamo z limoninom. Potem primešamo v par žlicah vroče vode raztopljenega kandiseta po okusu, še nekoliko prevremo in pobiramo pene, nakar nalijemo v manjše steklenice, ki morajo biti močne. Ko se ohladi, zamašimo in kuhamo 10 minut v sopari.

Sadni zdriz ali želè

Na 2 kg kateregakoli sadja nalijemo liter vode, pustimo stati par ur, ga prevremo in potem precedimo skozi krpo. Najprimernejše je jagodasto sadje. Sok zmešamo z limoninom. Potem primešamo raztopljenega kandiseta ali saharina kakor v prejšnjem receptu. Na vsak liter tako pripravljenega soka primešamo končno še 12 do 15 listov najprej v mrzli vodi namakane, precejene želatine. Prevremo iznova in napolnimo v kozarčke še vroče. Ko se ohladi, zavežemo dobro s pergamentnim papirjem. — Motne soke izčistimo kakor hladetino (žolico) z beljakom. Soke in zdrize ali želéje lahko pobarvamo z neoslajenim češnjevim ali borovničevim sokom ali s košenilijo, ki jo dodamo šele na koncu kuhanja.

---

ni nudila, da bi se pogled kje z upanjem ustavil in se spremenil v veliko vero. Pač, le tam ob okrajku tesno nad seboj, pri prevesnem robu je zagledal komaj vidno, že dolgo mirujočo vrv. Zdrknil je v duhu po njej do tovariša, vse njegove misli so splezale po vrvi. Vso svojo dušo, polno upanja, je poslal k njemu, ki se je zgoraj nad skalami tesno boril ne samo za sebe, — tudi zanj. Dobro je to vedel Boštjan, v Klemena in njegove sposobnosti ni podvomil nikoli, trdno in skoraj slepo je veroval vanj. Že sama misel, da bi le za trenutek podvomil v Klemena, se mu je zdela velik, neodpustljiv greh. Tam na koncu vrvi je zopet našel vse ono, kar je iskal in mu je bilo tako zelo potrebno prav v tem času, ko se je lomilo v njem in so rasli dvomi, ki jih je z vso silo svoje notranjosti odganjal.

Tam je Boštjan našel Klemena tesno prižetega k steni. Sto misli mu je napolnilo možgane, toda le eno je spoznal in zgrabil, ker je vedel, da je pravilna in odrešilna: iskal je duri za izhod. Našel jih je široko odprte pri borečem se Klemenu. Črna, zla misel, ki ga je prej hotela zagrabiti, glodala v njem in ga stiskala, ni zmagala, ga ni osvojila in ne omajala. Vse v njem se je uprlo sili, ki je morila. Klemen mu je vedno pomenil veliko; kolikor pa mu je bil ta večer, mu ni bil še nikoli. Klemen mu je bil velika vera v lepo življenje. Prijetno in toplo mu je bilo, ko je povasoval pri njem. Tam se je spomnil vsega onega, kar je zmožen in sposoben narediti samo on — Klemen. Klemen, ki ga je že tolikokrat vodil tja, kjer mu je bila dana prilika uživati in piti sladki napoj vsega onega, po čemer tako silno hrepeni mlad borbeni človek. Klemenu ni bilo nikdar dovolj gledati mogočne stene samo od daleč — hotel si je vedno kaj več — hotel si je gore in stene ogledati od blizu, hotel si je čestokrat narediti svoj veliki praznik. Klemen se je hotel boriti s smrtjo, naslada mu je bilo, pustiti se pestovati od nje. Klemen je Boštjanu kazal pot k studencu, kjer se pije tako prijetno in opojno napoj pravkar na novo priborjenega življenja. Klemen ga je vodil po poti, ki je tako tesno zvezana z usodo gorá.

Malo prej je še iskal Boštjan in tipal po somraku opore in izhoda, potreboval je pomoči močnega — tik ob Klemenu je našel mir, je našel vse. Misli so nehale bloditi, opojen zrak ga je obdajal.

Z radostjo se je ozrl še dalje, še više mu je splaval pogled. Nad skalami, ki so se temno in črno vesile nad njim, je zagledal nebo, ki je trepetalo v poslednji luči gasnočega dne.

Zavedel se je in spoznal, da ga je tudi danes hotela usoda omajati. Slabiči odpovedo — on ne! Pri Klemenu je našel novih sil, volje in zagona. Prav dobro pa je vedel Boštjan že od davnaj, da je vsak človek, jetnik svojega hotenja; kdor si malo želi, doseže malo, kdor si pa želi doseči več, doseže veliko, a kdor si ne želi doseči nič, je videti, ko da ga ni.

Tudi nebo zgoraj, rdeče ožarjeno od zapadnega sonca, ga je dvigalo in spodbujalo k borbi. Vedel je Boštjan, da je šola borbenega življenja težka in naporna, da zahteva od človeka veliko — vse! Njega pa je dolgo po vsej notranjosti željalo živeti nevarno — v tem je namreč videl in slutil veliki cilj mladega življenja — hotel je postati enak Klemenu.

Tam zgoraj na robeh in špikih skalnega okrešlja so se rdeče žarile skale. Nekje na nebu je zapazil večerno zvezdo, ki se je večala in dobivala jasnejši blesk z vsakim trenutkom zgoščajočega se mraka.

Ta večer v Boštjanu ni bilo več mračnih misli, zatajil je strah, ki je naglo splahnel, zla misel ni več glodala v njem. Počutil se je močnega in trdnega in bilo mu je prijetno ob zavesti, da je navezan na vrvi z dobrim tovarišem, ki si zna z vso gotovostjo utirati pot više in više, skozi vse napore, k izbranemu in zaželenemu cilju, ki je tem večji, čim težja je pot do njega. Tam zgoraj na ožarjenih grebenih skalnih špikov je Boštjan videl jasen cilj, ki ga je sonce poljubovalo s poslednjimi rožnimi žarki.

S pogledom je splavala vsa njegova notranjost kvišku — navzgor k soncu, svetlobi, k rastočemu sijaju večernice in k tovarišu. Vse njegovo stremljenje je hotelo ven iz mraka, k svetlobi. Vrv, ki je družila dva človeka, pa je mirovala še vedno, predolgo se je zdelo to Boštjanu. Tako turoben je bil mir, da je Boštjana zopet zabolelo, vedel je, da sta v najmočnejši steni, kazalo je, da Klemen zgoraj bije neizprosen boj s steno za svoj obstoj.

Zgodilo se je prejšnje čase, da je Boštjan čestokrat podvomil v svoje sposobnosti, ali po uspelih borbah je postal trden tudi on. V Klemena pa ni podvomil še nikoli, tako tudi to pot ne. Nevarnost je poživila v njem borbeno strast.

Čez čas je Boštjan ponovno dobil od zgoraj topel pozdrav, nihajoča vrv je prinesla od zgoraj rahel znak življenja. Začutil je po vrvi utrip srca v tovarišu, ki se bori nad njim. Prisluhnil je Klemenovemu delu. Misli so iskale in spraševale.

Tesno je poprijel vrv, ki se mu je nategnila preko ledij, jo spustil za par dolžin tesno skozi dlani, da so ga žgoče zapekle. Čez čas jo je spet tesno zategnil, kajti življenje zgoraj nad njim, kakor se je nenadno in neslišno zbudilo, je čez čas spet borno zamrlo. Gori je Klemen opravljal težko delo živcev in mišic, moral je dajati steni sploh vse popolne borbene sposobnosti; vedel je Boštjan, da terja stena od Klemena nadčloveških moči.

Ženski vestnik

Preganjajmo mole!

Mali, svetli metuljčki, ki že v začetku pomladi prilezejo na plan, in zlasti zvečer, ko prižgemo luč, tako veselo letajo okrog, so strah vsake gospodinje. Svojo pogubonosno nalogo so prav za prav v veliki meri že opravili: iz jajčec so se razvili v male gosenčice, in neusmiljeno klestijo sukno, volno, krzno, preproge in prevleke na pohištvu. Tako delajo vso zimo; šele na pomlad se razvijejo gosenice v krilate živalice, ki odlagajo cele zaloge jajčec in skrbe za nov zarod. Skrijejo jih na najskritejša mesta, ondi kjer je toplo, mehko, in če je mogoče, tudi mastno, da so gnezdeca čim prijetnejša in imajo gosenice takoj hrano, ko se izležejo.

Za uničevanje moljev poznamo različna domača sredstva: žveplo, poper, pelin, neka posebna dišeča trava, ki jo prodajajo tudi pri nas, tobak za pipo, naftalin, flit, dalmatinski prašek; vsako sredstvo ima nekaj uspeha, a popolnega nikoli. Saj se molji trikrat letno obnove, a vsaka baba leže do 200 jajčec. V dveh do treh tednih se izležejo gosenice; skrijejo se v tkanino, kjer je najbolj mehka in najtemnejša: v robove, za šive, pod našivke. In ondi grizejo, grizejo. Če je kje ostal kak masten madež, jim še posebno diši. Zavlečejo se tja in kmalu je namesto madeža — luknja.

Najzanesljivejše sredstvo proti moljem je pač natančno in temeljito čiščenje. Vso zimsko oblekomoramo — preden jo spravimo — najskrbneje očistiti, stepsti in skrtačiti. Umazano in mastno podlogo očistimo z bencinom. Po potrebi jo tudi odparamo, operemo in čisto ter zlikano zopet prišijemo nazaj. Tudi žepe vse obrnemo in osnažimo. Molji ljubijo mir, a tega jim ne smemo dati.

Prav tako važno kakor snaženje posameznih komadov obleke in kožuhovine, je tudi snaženje prostorov, kamor spravimo te stvari. Dotične omare treba do zadnje nitke popolnoma izprazniti, umiti s terpentinom, vse špranje znotraj zamazati in zalepiti vse stene s sveže tiskanim časopisnim papirjem: moljem namreč smrdi tiskarsko črnilo. Potem šele obesimo v omaro zimsko obleko. Razume se, da ne brez zaščitnih sredstev. V prometu so jajcem podobne stvarice iz neke trde tvarine; diše močno po naftalinu. Ta jajca v malih kvačkanih mrežicah kakor žoge obesimo v omare med obleko. Razen tega lahko vato namočimo v terpentin ali v sivkino olje in jo tudi v mrežicah namestimo v omarah.

Odložene volnene stvari: rokavice, nogavice, gamaše, šale, robce, po možnosti operemo, dobro posušimo in komad za komadom zavijemo v časopisni papir. Zelo pripravno je, da vse zavoje zložimo v karton, ki smo ga prej izbrisali s terpentinom, vse pokrijemo s časopisnim papirjem, zapremo in na pokrov pritrdimo seznam spravljenih predmetov. Kartone, zaboje, skrinje z zimskimi oblačili treba hraniti na hladu, če mogoče na prepihu.

Zelo pripravne so tudi vreče, katerih notranje stene so prevlečene z natronovo celulozo. Te vreče ne varujejo zimske obleke le moljev, marveč tudi svetlobe in prahu. Tudi vreče iz impregniranega papirja so priporočljive.

Razume se, da treba tekom poletja spravljeno obleko vsaj še dvakrat prezračiti, stepsti in skrtačiti. Enkrat smo to storili že v marcu ali aprilu.

Kjer je posebno dosti moljev, je treba prazne omare, pa tudi cele sobe izžveplati, obleke pa z vročim likalnikom prelikati. Ako vse zaščitne mere nimajo zadostnega uspeha, preostaja zanje, prav gotovo povsem zanesljivo sredstvo: cikloniziranje. Postopek je drag, tudi učinkovit.

Krčne žile — značilna ženska bolezen

Značilna ženska bolezen so krčne žile. Pojavljajo se v splošnem pri vseh onih, ki po ure in ure hodijo ali stoje v zaprtih ter razgretih ali zelo mrzlih prostorih. To so gospodinje, njih pomočnice, natakarice, likarice, trgovski sotrudniki obojega spola itd. Pojavija se bolezen v srednji in višji starostni dobi; njen bistveni znak je čezmerno razširjenje žil dovodnic, ki mu slede vnetje in rane na površini kože. Krčne žile se imenujejo zato, ker nepravilni in pomanjkljivi obtok krvi povzroča bolniku hude krče v nogah.

Da krvni obtok pravilno deluje, je potrebna neka gotova hitrost krvi v žilah. Notranja površina žil mora biti popolnoma gladka. V težko poškodovanih krčnih žilah kri zastaja, v posameznih vozlih in vzbuklinah pa skoraj stoji. Močan krvni pritisk draži obolele žile ter ob hujšem naporu često povzroči, da se vnamejo. Zato stene ožilja otečejo, njih površina pa postane hrapava. Posledica teh izprememb je navadno, da se v dotičnem delu žil kri strdi; a če se tako otrdela kri odtrga in prispe do srca, lahko povzroči hujšo bolezen ali celo nenadno smrt. Strjene bunčice lahko otipamo s prsti na obolelih mestih nog, a jih tudi občutimo, saj povzročajo bolečine.

Zaradi teh okvar se kožno tkivo zelo stanjša in postane gladko kakor papir; pojavijo se brazgotine, ki kakor modro rdeče mramornate žile prepletajo površje kože. Taka koža ni več odporna in ne more ščititi nog pred zunanjimi škodljivimi vplivi. Neznaten udarce, majhen pritisk ali praska nad napetimi žilami že lahko povzroči, da koža poči, z njo pa često poči tudi preveč napeta žila in iz nje se vlije kri. Krvavitev se ustavi, ako bolnik drži nogo višje nad ostalim telesom. Sploh je priporočati, da imajo ljudje s krčnimi žilami v postelji noge stalno precej visoko vzdignjene. To se pravi, da imajo visoko »vzglavje« pod nogami. S tem dosežejo, da kri ne zastaja v nogah.

Kakor za vse bolezni, velja še prav posebno za krčne žile pravilo: bolje pravočasno preprečiti nego kasno lečiti. Zdravljenje obstoja v tem, da kolikor mogoče odstranimo vse ovire, ki zadržujejo reden obtok krvi iz dovodnic. Omejiti je treba po možnosti stanje, žena, ki mora v svojem poklicu mnogo stati, naj se posluži vsake, tudi najmanjše prilike, da večkrat dnevno vsaj za malo časa sede. Nositi mora pravilno spodnjo obleko brez tesnih nogavičnih podvez ter čevlje z nizkimi in širokimi petami. Delodajalci pa naj imajo toliko razumevanja in sočutja, da svojih uslužbencev s svojimi pretiranimi zahtevami ne izročajo dolgotrajnim, morda celo neozdravljivim boleznim, ki jim lahko sledi delanezmožnost.

Pravilni obtok krvi pospešujejo izmenične kopeli nog v mrzli in topli vodi, ki naj se vrše hitro druga za drugo. Dalje izprehodi v čistem zraku, ki povzročajo, da kri v dovodnicah ne more zastajati, marveč se zaradi pospešenega delovanja mišic pri hoji kri urno pretaka po vsem ožilju. Pravočasna nošnja elastičnih povojev, s katerimi si bolnik zjutraj povije noge, tudi navadno ugodno vpliva. Vendar se smete posluževati tega sredstva le po nasvetu in navodilih veščega zdravnika, sicer si lahko več škoduje nego koristi. Zdravnik tudi lahko omili okvare krčnih žil z raznimi vbrizgavanji in tudi zadrži nadaljnje napredovanje bolezni.

Drobni nasveti

Stenice. Sumljiva mesta izbrišemo z raztopino petih delov petroleja, štirih delov terpentina in enega dela ogljikovega sulfida. Razen tega nalijemo raztopino v skledico in pustimo v dobro zaprtem, toplem prostoru, da dva do tri ure izhlapeva. Potem šele prostor prezračimo. Ogljikov sulfid je strup, ki pokonča vsak mrčes. Zelo izhlapeva in vnika tudi v najmanjše špranjice. Ker je zelo vnetljiv — pozor na ogenj!

Komarji ne marajo duha nageljnovih žebic. Zadostuje, če raztopimo nekaj kapelj olja nageljnovih žebic (v drogeriji) v špiritu in namažemo s tem tista mesta, ki so izpostavljena komarjem. Podobno učinkuje tudi olje poprove mete.

Maščobo odstranimo z zmesjo krompirja, moke in bencina. Zamaščeno mesto s tem natremo, pustimo, da se posuši, nato pa očistimo.

Linolej čistimo s toplo vodo, ki ji pridamo malo parafina in kisa.

Steklo in zrcala lepo očistimo s surovim krompirjem, nato pa z vodo, ki smo ji prilili kisa.

Kavo čistimo z rumenjakom in flanelo. Madež čistimo tako, da začnemo na njegovem robu in drgnemo v spirali proti sredini. Obnese se tudi, če namažemo madež z glicerinom in ga izperemo v topli milnici.

Sir, ki se posuši, denimo v mleko; omehčal se bo in bo spet užiten.

Dolgo ga Klemen ni nikoli pustil v turobni negotovosti, le za kratke trenutke je zamrlo življenje zgoraj, kmalu prav kmalu je zgoraj tako lepo, božajoče, ubrano in tanko srebrno zapelo, kakor da bi nekdo v osrčju gore zazvonil v umirajoči dan. Klemen je zgoraj razigran v borbi krotil mladostno zagnanost in dajal duška svoji veliki volji do življenja.

Pesem kladiva in klina je zvenela v somrak, ko da bi zagorski zvon molil zdravo Marijo.

Popolnoma se je Boštjan ta čas sprostil vsega morečega, vsa njegova notranjost se je odločno upria usodi, ki je pretila z nastajajočim mrakom. Privrelo je nekaj iz njega in bilo mu je, da bi zavriskal in zapel glasno in srebrno kakor prej pesem jekla. Tako je hotel Klemenu zgoraj toplo povedati, kako tesno je z njim in kako zanosno mu poje v duši, stisnilo ga je in spomnil se je, da ne bi bilo prav motiti sveti mir, ko pada mrak na zagorski svet in tudi greh se mu je zdelo motiti tovariša pri tako resnem opravilu. Vse v njem pa je utripalo močno, prisluškovalo in pričakovalo. Noč je vedno tesneje objemala steno in silila iz vseh strani.

Boštjan je postal neučakan. Hotel je čim prej pobegniti izpod grozečega previsa, pobegniti pred zgoščajočim se mrakom. Nad vse pa si je želel čim prej, po dolgem času in po vsem prestanem biti tesno ob zvestem tovarišu, da bi čutil utrip dveh src, ki bijeta enako. Hotel je jasno videti od blizu obraz, ki tako glasno govori, ko molči. Moral je Boštjan priti k Klemenu, da bi ob močnejšem pregnal še poslednje zle misli, ki so ga tako glodale kakor črv.

Tudi to poslednje, kar si je želel Boštjan, je prišlo. Vrv se je nategnila in moral jo je par sežnjev spustiti skozi dlani, da je tesno zdrsnila preko ramen in ledij. Nagli so bili potegi od zgoraj in odločni. Potem pa je zapelo znova, zapelo tako zelo blagodejno in odrešujoče. Brneče srebrni glas je napolnil vso mročo prirodo in je povečal pobožno nastrojenje tega trenuka. Boštjanu je s plašnega obraza zbežala poslednja plaha kri. Vrnile so se mu drzne misli.

Še glas, boren glas od zgoraj, od daleč, ki se mu je poznalo, da noče motiti večernega nastrojenja — Klemenov glas — je prišel k njemu. Slišal je glas, ki vabi in kliče, dolgo ga je že pričakoval.

Naglo je bil Boštjan nared! Ni niti utegnil zbiti varovalnega klina, ki ga je zabil sredi popoldne. Pustil ga je v varstvu stene, pustil ga je za kažipot drugim, ki pridejo, pustil ga je sebi v spomin pod mogočnim previsom v steni, ki ga je zaposlila vsega, v silni steni. Kmalu je začutil rahel poteg, ko da bi ga hotel zbuditi in povabiti na težko pot.

Zapustil je Boštjan v poznem mraku varovališče pod temnim previsom. Dvignil se je in se pretegnil. Polastila se ga je nova smelost, postal je podjetno trmast. Naglo in ročno se je vzpel v temni previs, katerega je šele sedaj spoznal, kako je ogromen. Težnost ga je vlekla nad globino, ki je tonila v nevidno. Slabotne so bile lastne sile, ki so ga držale k steni. Tovariševa vrv ga je reševala pred globino, ki je čakala. S točnim delom vseh mišic in poostrenih čutov je živalsko prirojeno in ročno plezal in tipal, iskal za navzven visečimi bornimi oprijemi po skali. Vsi čuti so delali poostreno! Po mačje je gledal in iskal, tema mu je zastirala pot in skrivala grozečo globino. Vedno bolj mu je postajalo nejasno, kako ročno in urno je Klemen popoldne premagal strašni previs.

Na robu se je za čas oddahnil, potreben je bil malo duška. Drzno je padal prag v dolino in se grezil. Vrv je Boštjana še bolj potegnila k steni, morda je hotel Klemen, da malo pohiti, noč je zagrinjala vse naokoli, ali položaj je bil tu tak, da se ni dalo prav nič prehiteti, vsako prenagljenje bi pomenilo izzivati nevarnost. Stena se je uklonila in položila, a ne veliko in ne za dolgo. Navpično nekje nad seboj je našel boljših oprijemov. Oprijel se jih je tesno in se z mišičastimi rokami potegnil kvišku. Zanemaril je stope, da so mu noge zanihale prosto v temno praznoto previsa. Zvesil se je čez rob nad mrak globine. Dalje je bilo plezanje še naporno in nenehoma je premišljeval, kako je vse to zmagoval Klemen. Popolno je zaupal tovariševi vrvi, ki ga je reševala. Čestokrat v težkih trenutkih plezanja je čutil le malo potrebo upanja, da se mu je zbudila borbenost; danes je imel vsega v izobilju. Popolnoma mu je splahnelo vse malodušje — sledil je vrvi v temo. Mrak se je zgostil v skoraj neprodirno temo, tovariša ni videl. A vedel je: z vsakim metrom više, bliže k prijatelju!

Priplezal je do klina, ki ga je bil Klemen zabil poprej v mraku. Boštjan ga ni izbil, ni utegnil, prepel je vrv in naglo zaplezal dalje navzgor. Tam za prvim, komaj domnevanim skalnim robom je slutil tovariša. Bližina ga je ogrela, postalo mu je prijetno. V takih trenutkih zna človek izvršiti tudi kaj takega, česar se ni nikoli učil. Bil je pripravljen izvršiti tudi nadčloveško delo. Ni bilo potrebno!

Za robom je zagledal njega, ki si ga je želel in mu je bil potreben. Na pravem mestu se je zavaroval Klemen. Zna on poiskati pravo mesto, pravo počivalo! Praznično je pristopil Boštjan na ploščad, izveseno iz stene nad pogreznjeno globino in obokano z mogočnim svodom skal. Prostora je bilo dovolj za oba. Mojster je bil Klemen v vsaki stvari — znal se je boriti in hotel je uživati kakor malo kdo. Čudovita večerna tišina je napolnjevala ves skalni okrešelj, ko je pristopil Boštjan. Občutil je omotično srečo.

(Konec prihodnjič)

Čut za skupnost med živalmi

Mnoge živali žive v tropih in ta čut je pri njih visoko razvit. Čebele in mravlje so ga razvile do visoke oblike socialnega sožitja. Pa tudi mnoge druge živali žive v velikih združbah. Ta način življenja živali se pričenja že pri kokoših. Pri nas sicer ne poznamo velikih kokošjih farm, pač jih pa imajo drugod po svetu. Pri nas žive te koristne živali po kmetijah, zdaj med vojno pa tudi po mestih, le v manjšem številu po gospodinjstvih. Pa tudi če živi skupaj nekaj kokoši, vidimo pri njih vse značilnosti velike živalske združbe. Vsak rejec perutnine ve, da poznajo kure tudi neke vrste stanovsko zavest. Vsaka kura zavzema v kurji družini svoj položaj in tega se dobro zaveda. Navadno vlada v kurji družini petelin. Če pa tega ni, si prisvoji oblast ena izmed kur. Ta vlada vsem drugim. Ob strani ji stoji nekakšna pomočnica, ki pa ne sme nikoli kršiti njene avtoritete. Zadnja v kurji družini je največja reva, ker se lahko vsaka znese nad njo in ker jo povsod odrivajo. Če prežene kurja vladarica drugo kuro od piče, si poišče ta pičo pri drugih in jim jo kratko malo vzame. Tako gre do zadnje kure, ki mora potrpežljivo gledati, kako druge zobljejo, sama pa ne sme.

Pri pingvinih, ki žive v krdelih po več milijonov in ki človeka tako močno spominjajo na karikature gotove vrste ljudi, je smisel za življenje v krdelih ali tropih tako močno razvit, da poedinec ne stori ničesar, kar bi ne bilo po volji vsem. Tako se lahko zgodi, da čepe pingvini po več ur na skali, čeprav zelo radi plavajo, ker nočen noben član njihove družine prvi skočiti v vodo. Od zadaj pritiskajo vedno novi tropi, dokler končno oni spredaj ne popadajo v vodo. To imajo drugi zadaj za dober zgled in brž se poženo oni iz zadnjih vrst vsi zadovoljni v valove.

Čut za življenje v skupnosti pa zapelje živali včasih na kaj čudna pota. V tem pogledu so znane pestruške, neke vrste krti, živeči v nordijskih deželah. Te živalice se zbero od prilike do prilike v velike trope po več deset tisoč skupaj in krenejo na pot. Njihova pot je vedno ravna. Manjše ovire odstranijo, večje, kakor skale ali drevesa, pa najprej srdito napadejo. Ko se pa prepričajo, da jih ne bodo mogle premagati, jih obidejo po čim krajših ovinkih. Tako gre naprej vedno naravnost, dokler ne pridejo do zaliva ali reke, kjer bi se morale ustaviti. Toda tudi pred tako oviro se ne ustavijo. Spredaj gredoče živali se poženejo v vodo, druge jim pa sledé. Tako so bili na Norveškem ljudje že večkrat priče, da so potujoče pestruške končale svoje življenje na potovanju s samomorom.

Čaplje in štorklje žive tudi v večjih tropih kakor pingvini. Ob velikih afriških jezerih, kjer te ptice prezimujejo, se jih zbere po več milijonov. Če prihrumi neurje, se večkrat pripeti, da jih pobije toča več tisoč. Tudi med stepnimi živalmi je razvit čut za skupnost. Tako žive noji večkrat skupaj z divjimi osli in zebrami, čeprav se drugače ne razumejo dobro. Skupno življenje velikih ptic in sesalcev si lahko razlagamo tako, da imajo ptice dobre oči, živali pa dobre nosove. Če se priplazi po stepi zver, jo opazijo bodisi noji ali pa jo zavohajo zebre, in živali se lahko medsebojno opozore na nevarnost. Na čudno skupnost naletimo tudi pri nilskem konju in neki vrsti manjših ptic. Te ptice rade sede na hrbtu nilskega konja in kljujejo iz njegove kože zajedalce, ki jim služijo za hrano. Za protiuslugo pa posvari ptica nilskega konja na nevarnost s tem, da se dvigne v zračne višave.

Zdravnice v starih časih

Zgodovina zdravniške vede pozna v starem veku celo vrsto žensk, ki so si stekle zaslug za to vedo. Pri tem pa seveda ni lahko v vsakem primeru potegniti mejo med šušmarstvom in pravo medicino. Toda nekatere grške in rimske zdravnice so si s svojimi uspehi pridobile mnogo časti.

Prva grška zdravnica, vsaj v kolikor so se nam imena ohranila, je bila neka Aspazija. Njene spise o babištvu je zbral leta 543. po našem štetju Ecij iz Amide, vendar pa se nam niso ohranili. Zanesljive vesti pa imamo o kraljici Artemiziji iz maloazijskega Halikarnasa, ki je študirala medicino v teoriji in praksi ter ji je bilo, kakor Aspaziji, zelo domače tudi področje kozmetskih pripomočkov.

Tudi v stari Likiji na jugu Male Azije, in sicer v mestu Tlosu, je živelo dekle, ki se je bavila z zdravilstvom. Imenovala se je Antiohija. Med razvalinami tega mesta so našli nje kipec iz drugega stoletja po našem štetju z napisom. Kot hči tloškega guvernerja je ta kipec dala po tedanji navadi izdelati na lastne stroške, da bi ovekovečila svojo medicinsko prakso. Energična dama si je tedaj sama sebi postavila spomenik.

V Italiji so ustanovili l. 1000. znamenito medicinsko vseučilišče v Salernu, na katerem so študirali moški enako kakor ženske. Najznamenitejša med njimi iz Salerna je bila Trotula in je pripadala znani rodbini Ruggierjev. Bavila se je posebno z ženskimi boleznimi in je popisala svoje spomine, ki so se nam ohranili v več izvodih.

V srednjem veku pa so živele zdravnice tudi v drugih deželah. Najbolj izobražena in najbolj plemenita med njimi je bila gotovo Hildegarda iz Bingena, ki je živela od l. 1098. do 1179. Posebno dobro je poznala rastline, zlasti zdravilne in njih uporabo. Ženske, ki imajo že po naravi poseben dar za pomaganje in zdravljenje, pa so šele v novejšem času v čedalje večjem številu začele posvečati se zdravništvu.

VERDI IN OBČINSTVO

Ko je bil Verdi že v polnem sijaju svoje slave, se je na potovanju ustavil v nekem mestecu blizu Rima.

Najel si je prenočišče in povpraševal gostilničarja, ali je v mestu gledališče.

»Je, je in znamenita družba prav zadnji čas vsak večer igra izborno ‚Ernani', novo opero našega velikega komponista Verdija.«

Verdi gre nepoznan v gledališče in si vzame skromen sedež.

Orkester prične ouverturo.

Pogreška za pogreško je udarjala na skladateljevo uho, da se je nervozno premikal na svojem sedežu. Nazadnje se ni mogel več premagati in je zaklical dirigentu: »Gospod, zakaj ne pazite na ‚piano'? Zakaj je neki označeno?« Vse se je spogledalo, orkester je umolknil in iz tisoč grl je završelo:

»Ven z njim!« Že se je iztegnilo polno rok proti njemu, da ga postavijo na cesto. Tedaj pa spozna violinist orkestra v njem Verdija in zakriči: »Verdi je, Verdi sam!« Tedaj pa je zaorilo v vsem gledališču: »Živel Verdi, živel Verdi!«

In prav tiste roke, ki so ga prej nameravale vreči na cesto, so ga dvignile in ga ponesle v triumfu na kapelniško mesto, kjer mu ni preostajalo drugo, nego da je nadaljevanje opere moral dirigirati sam.

ZNAMENIT ZDRAVNIK

Znan specialist je ozdravil hudo bolnega otroka, sinčka bogate matere.

Vsa hvaležna gre k zdravniku, da se mu zahvali in poravna račun.

»Mnogo sem vam dolžna,« mu pravi, »in ne vem, kako naj vas poplačam za uslugo, da ste mi rešili najdražje v življenju. Ne morem drugače, kakor da vam izročim tole denarnico, sama sem jo vezla in mislim, da jo boste prav s takimi čustvi sprejeli, kakor vam jo ponujam.«

»Naši obiski so plačljivi v denarju, ne pa v malenkostnih darilih,« nevoljno zavrne zdravnik

»Dobro, gospod doktor, blagovolite mi naznačiti honorar!«

»Dva tisoč lir, milostljiva.«

Dama odpre prej ponudeno mu denarnico, izvleče iz nje pet tisočakov in mu izroči dva, druge pa spravi v denarnico, se hladno pokloni in odide.

Zdravnik ji ni niti v pozdrav mogel ničesar odgovoriti, preveč je bil presenečen.

CARUSO

Nekoč je moral tenorist Caruso nastopiti v manjšem mestu. Imel je še dovolj časa, da si je mesto ogledal. Slednjič je tik pred začetkom prišel v poslopje, kjer je bila koncertna dvorana. Toda orjaški vratar mu je zastavil pot in ga vprašal po vstopnici.

»Saj sem jaz Caruso in nocoj moram tu peti«, je dejal Caruso.

»V to past se ne dam več ujeti,« je odgovoril vratar, »že trije so bili tu, ki so se izdajali za Carusa, zdaj mi je pa dovolj tega.«

Nobeno prepričevanje ni zaleglo. Caruso je naposled kupil vstopnico in potem mu je vratar dovolil vstop.

Mirko Ljubič:

Še ena o prašičku

Gospod in gospa na sejem sta šla
rejenega kupit prašička.
Gospod je vesel denarce odštel,
potem pa napil se je cvička.

Torej kupila sta prašička, zalila kupčijo in odšla s pujskom ponosno domov. Prvo, kar mora biti, packa je treba pokazati sosedom. Seveda! Naj zavidajo!

Toda sosedje so prebrisani. Ne marajo pokazati nevoščljivosti in pravijo vzhičeni: »Joj, kako je krasen, kako je velik! Koliko ste dali zanj?«

Gospod in gospa navadno povesta manj, kot sta v resnici dala za prašička. To pa zato, da bi bili sosedje še bolj nevoščljivi, češ, kako poceni sta kupila. Da, da, onadva znata kupit poceni, ker se pač imenitno razumeta na take kupčije. Hej, nista onadva kar tako in njun prašiček še manj. Ta je pač krasen eksemplar. Požrešen je, kar se da, debeli se vidno, no, da, in sploh redka žival. Se pač razumeta na prašičerejo. In gospa se hvali, da so pri njih doma vsako leto spitali in zaklali deset prašičev, četudi je pred tremi leti zatisnila nos, kadar je šla mimo svinjaka. In gospod, ki se dela tako izvedenega v prašičjih vprašanjih, češ, to imam že zdavnaj v malem prstu, zvečer pridno prebira knjigo o svinjereji. Saj pred tremi leti skoraj da ni vedel, ali je treba krmiti prašiča s senom kakor govedo ali s trdo kuhanimi jajci kakor papigo.

Pa to nič ne de. Glavno je, da »bomo imeli krasno rejenega, tako rekoč vzornega prašička!«

In vse misli, vse želje, vsi upi in hotenje cele družine, vse se vrti okoli prašička.

Kar na lepem se prikaže teta Melanija, četudi je ni bilo v hišo sedem laških let. Prišla je, da pogleda, kako gre dragi nečakinji in njenemu še dražjemu soprogu. In klepeče, opravlja in politizira (brez tega pač ne gre), dokler se ji naposled ne odvali z jezika težko zadržano vprašanje: »Ali je res, da sta kupila prašička?«

Hh, da, seveda. Krasnega pujska sta kupila gospod in gospa. Pravega krasotca v prašičjem rodu. Rejen pa tako, ha, naravnost neverjetno. In teta hvali krasnega ščetinca, še bolj hvali umnega gospodarja in preudarno gospodinjo, ki sta znala izbrati tako žival. O, teta ve dobro, pri katerem koncu je treba to reč prijeti. In potem prišepne svoji ljubi nečakinji: »Imam doma še dva metra tiste zelene svile, ki si jo zadnjič tako občudovala. Če hočeš, ti jo pošljem. Kaj? Da bi mi jo plačala? Pojdi no! Saj ti jo poklanjam. Ali nismo sorodniki?«

Seveda teta misli: »Jaz tebi svilo, ti meni mast.« Pa ne samo teta Melanija! Prihajajo še drugi bližnji in daljni sorodniki, »ljube« prijateljice in še kdo. In vsem srce trepeče v sladki nadi na mastne koline in sline se jim že vnaprej cedijo.

Prašič je torej spitan, težak in zavaljen. Oči so mu utonile v salu, nog mu ne vidiš več, saj samo še leži, ker hoditi ne more ve. Ha, pa bi človek mislil, da sta gospod in gospa kar napihnjena od ponosa in da komaj čakata dneva, ko bo prišel mesar v hišo. Ampak — naka! Gospod po vse noči nič ne spi, strmi v temo in kadi (če ima) cigarete. Gospa, vsa bleda in shirana, se vlači po hiši kakor senca. Kaj se je zgodilo, za Boga milega? Tete, strici, bratranci, ujne, botrice, prijatelji, vse, vse to kriči in vpije in izteguje roke po kolinah, a gospod in gospa ne vesta, kako bi vsem tem ljudem ugodila. Le kako storiti, da bi njima ostal cel prašič, a da se vendar ne bi zamerila sorodnikom.

In mislita, mislita, pa si domislita.

V ponedeljek gre gospa osebno k dragi teti Melaniji.

»No, kdaj bosta pa klala?« vprašuje teta in tišči na usta robec, da ji sline ne zlezejo po bradi.

»V soboto,« odvrne gospa.

»Aaaa . . . ?«

V torek zjutraj na vse zgodaj pride mesar, naloži prašiča na voz, zraven se vsedeta gospod in gospa in voz oddrdra neznano kam. Pozno zvečer se vrneta z vozom domov, toda brez pujsa. Gospod se muza, gospa se smehlja.

Drugo jutro sreča gospa na trgu teto Melanijo. Naredi silo žalosten obraz.

»Teta, s kolinami ne bo nič!«

Teta upre rabeljski pogled v gospo.

»Tako? Zakaj?«

»Pomisli, prašič je poginil!«

»H!! Poginil? Da bi vaju zlodej! Kaj se pa lotita tega posla, če mu nista kos. Ha, poginil! To je . . . to je škandal!«

»Res, teta, škandal. Saj sem vsa obupana.«

In kmalu so izvedeli vsi dični sorodniki, bližnji in daljni, da prašiča ni več, ker je — po domače — crknil.

A gospod in gospa se vračata večkrat pozno domov, težko otovorjena z mastnimi zavitki. Hitro smukneta s hodnika v kuhinjo, kjer odlagata svoje dragoceno breme — žalostne ostanke rejenega prašiča, ki ga je mesar zaklal v svoji klavnici, ga zrezal, osnažil, scvrl slanino, osolil meso, naredi klobase in storil sploh vse, kar se spodobi za spodobnega mesarja in spodobnega prašiča. Rečem samo, kar je rekel cesar Martinu Krpanu: »To si velja zapomniti!«

LOV ZA ZLATOM

3

»Dobro, ladies and gentlemen,« je odgovoril Evans in si ustvaril umeten odmor s počasnimi požirki iz čaše, »kakor sem že rekel: Jutri bo to blaženo mesto prazno, ker bo vse na potu, da bi si našlo ob Karibu-Creeku in drugih vodah tam okoli deležev. Kdor pa ne bo mogel proč od tod, se bo maščeval nad onimi s tem, da jim bo računal za živež in vsako reč po desetkrat več. Povem vam, da bo Dawson City imel čez leto dni petdesettisoč prebivalcev.«

»Si našel ob Karibu-Creeku ležišče, Davy?« je vprašal igralničar.

»Mogočno ležišče,« je potrdil Evans. »Ravno sedaj sem bil pri sodniku, kjer sem dal zabeležiti svoj delež in še eden. Ker ne dobi od vlade nihče več deležev kakor enega samega, mi ni treba več skrivati te reči. Mnogo sreče torej, ljudje! Če pa bodo tudi vaši deleži za kaj, ne vem. Moj je dober in oni drugi tudi.«

»Kaj je z onim drugim, Davy?« je željno vprašala Peggy. »Kar povej, saj vem, da si ga zame zagotovil.«

»Za tebe? Niti mislil nisem nate,« je bil Evansov nevljudni odgovor.

»Pošast ti!«

»Komu ste ga zagotovili?« je vprašal Murphy, ki je zaslutil posel zase.

»Dobro, torej; mnogo jih je tukaj, ki me imajo za slabega človeka . . . «

»Tukaj že ne!« so se začuli glasovi.

»No, pa zunaj,« je trdil Evans svojo. »Morda prav govorite, morda pa tudi ne, ne vem. To pa vem, da niti eden tistih kojòtov*, ki me imajo za takega, ni bolji kakor sem jaz. Pa če sem tudi slab človek, enega le nisem nikdar delal: namreč da bi obljube ne izpolnil. To delajo samo bedaki, a k njim se nisem nikoli prišteval. Poglejte si Pata Malonyja tukaj! Nekoč mi je bil storil veliko uslugo. Sicer je bilo to samo nekoliko prgišč fižola. A tisti fižol je bil med mojim življenjem in med smrtjo zavoljo gladu, in vrhu tega tudi on ni bil več daleč od konca, ker že sam davno ni več imel dovolj živeža. A delil je tisto z menoj. Tistikrat sem bil sklenil, da mu vrnem, če bo kdaj kako mogoče. Nisem mu povedal tega, a obljuba je obljuba. Pat,« pri tem je položil Evans svojo težko, zdelano roko bolnemu možu na ramo, »izpolnil sem, kar sem bil obljubil. Delež ob mojem tam pri Karibu-Creeku je zapisan na tvoje ime. Ti si bogat.«

Malony je hotel nekaj reči, zinil je, a iz ust ni spravil besede. Navzočih se je polastilo silno razburjenje; takoj so se zbrale skupine, ki so ugibale, kaj bi bilo treba storiti za zagotovitev deležev. Bilo je jako živahno, kajti iz ‚mesta', po katerem se je novica raznesla, je nemudoma pridrlo mnogo radovedneže v. Kdor je le mogel proč, je sklenil, da pojde še pred zoro v vozilu, ki še količkaj drži, po Klondikeu navzgor.

»Davy, več mi daješ kakor slutiš!« je jecljal Malony in hotel je še kaj pristaviti, a Evans ga je prekinil.

»Samo troške za vpis ti dajem. Te sem plačal jaz, in če mi jih kdaj pozneje vrneš . . . Hotel sem ti pač to zagotoviti preden bi kdo izvedel za to in te prehitel. Premeril sem meje tvojega deleža, zabil kole s tablicami, in tam more vsakdo, ki hoče kaj vedeti, čitati, da se mesto imenuje ‚Rudnik modrega meseca' in da je tisto last Patrika Malonyja. Zadnjo noč pred odhodom sem količil tvoj delež, bila je jasna mesečina. A mesec je bil bolj moder kakor žolt. Odtod ime. Hvale mi za to nisi dolžan, saj me reč ni nič stala.«

In da bi zadevo končal in se umaknil Malonyjevim poskusom zahvale, je rekel:

»Sedaj se pa lepo usedi na svoj stol in zaigraj nam Virginia-Reel. Pojdi, Peggy, da ti pokažem, da mi noge tam zunaj v rovih še niso odrevenele. Dve sto milj daleč sem hodil, pa še vedno pohodim vsakega tukaj pri plesu. Ljudje, poskrbite si za par, tri so samo tukaj. Čez eno leto jih bo pa tritisoč s trideset tisoč čikeki.«

S klavirja so se že utrnili prvi zvoki priljubljenega plesa in Davy je šel s Peggy, ki je že zopet vse pozabila in dobre volje obvisela na njegovi strani, proti plesišču. Že na pragu je še zaklical:

»Ti Mac pa pripravi svojo igralnico, kajti danes moraš nekaj doživeti. Mc Allister si bo moral jutri poiskati drugega človeka, da bo vodil igro, kajti ti boš prazen kakor sod.«

»Prej pa boš plesal še z menoj!« je odločila ena izmed onih dveh deklet, ki si je bila takoj izbrala par in je sedaj korakala za Evansom in Peggy.

»In z menoj tudi!« je zaklicala tista, ki je bila stala za igralčevim stolom; hkrati pa je prijela gospoda Murphyja za roko in odšla z njim za prvima dvema paroma. Drugi so imeli danes važnejših reči; včasi so plesali sami, ker niso imeli žensk za par, sedaj pa ni nihče dri na plesišče.

Človek, ki je vodil igro, je privlekel iz omarice pod mizo zeleno pogrinjalo in ga razgrnil po mizi. Na sredi je bila slika, sestoječa iz faraonovih figur.

Ravno od tam je potem vzel čisto nove karte in malo, lepo pleskano omarico z rdečimi, modrimi, žoltimi in belimi znamkami za igranje; to so tako imenovani ‚chipsi'.

Ne da bi ga klical, je prisedel k njemu neki gost, da bi menda prevzel vlogo croupierja. Način, kako je to storil, je pričal, da je popolnoma domač in da je gotovo že večkrat, ko je bil salon poln gostov, opravljal to službo.

»Gospoda, ne pozabite na igro. Založite si karte! Taillo se začenja!« je zaklical gostom.

Igra, pri kateri so se drugače gostje vedno radi udeleževali, ker je bila edina živahna zabava v enoličnem življenju kraja, ki ga je oživljal samo prihod in odhod zlatokopov in lovcev, danes skoro nikogar ni mikala.

Danes so imeli ljudje pač važnejših reči. Kajti če je Evans resnico govoril, namreč da se je posrečilo veliko odkritje, potem pomeni nocojšnja noč popoln preobrat za mesto in okraj, prevrat, ki mora preobraziti vsem posameznikom eksistence; saj nudi vsakomur namesto skromne možnosti zaslužka v pionirskem mestu ogromne prednosti razvoja, v katerem ponudba nikdar ne more zadovoljiti vsem potrebam in zahtevam.

Nihče ni dvomil, da Evans govori resnico. Sicer se je dogajalo, da je kdo javljal, da so našli mnogo zlata v kraju, kjer je hotel kak sleparski agent z zemljišči prodati stavbišča za ogromno ceno. Včasi so šli celo tako daleč, da so pred očmi dvomljivcev izprali zlato, ki so ga bili prej skrivaj spravili v zemljo.

Mnogim se je to že tudi slabo obneslo, kajti preizkušen zlatokop pozna po barvi in drugih znakih ugotoviti, odkod je kaka vrsta zlata. Ti strokovnjaki so spoznali, da je najdeno zlato od drugod, in sleparjem se je seveda slabo godilo.

Pri Evansu pa ni bilo tako. Res je šel o njem glas, da si je umel pri vsakem poslu zagotoviti boljši del; to so tako očito govorili, da so ljudje mislili, da tudi v primerih, ko pomaga drugim iz nezakrivljene stiske, išče svojo korist. Vendar pa so ga imeli za zanesljivega človeka in poštenjaka. Razen tega je prinesel s seboj dokaz, da je našel zlato. Prospektorji so količino, ki si jo je bil dal krčmar odtehtati, radovedno pregledali, in krčmar sam, ki mu je šlo skozi roke morda več zlatega prahu kakor kateremu koli zlatosledcu, je izjavil, da je s kakega novega kraja.

O tem se torej ni dalo dvomiti.

Preteklost z malenkostno, mučno borbo za malenkosten dobiček je minila. Jutri se začenja bodočnost.

Ob zori zapusti polovica prebivalcev Dawson, iz distriktov okoli mesta pa priderejo kvasi in čikeki, da ga mimogrede dvakrat ali trikrat prenapolnijo. Cene se bodo vzpenjale, vse bo desetkrat ali stokrat dražje. In šele ko bo svet tam zunaj izvedel o tem povzdigu!

Vsako, še tako zanikrno podjetje ima priložnost, da se v kratkih tednih razvije v veleobrat, kajti Dawson s pol stotine svojih iz brun zloženih in iz desk zbitih koč, ki je doslej zaspano ležal v sovodju med Klondikom in Jukonom, bo res mesto in središče s tisoč možnostmi zaslužka, ki se bodo množile in večale, ne da bi bilo treba z mezincem ganiti.

Zato je bilo razumljivo, da jih je samo malo pristopilo k igri. Bili so menda ljudje, ki niso imeli denarja za opremo, pa so bili toliko otročji, da so mislili, da si ga še tu pridobijo. Morda pa so bili med njimi tudi bedaki, ki so izgubili včeraj svoj denar, in mislili, da si ga sedaj zopet priigrajo.

V tem času je poskušal mož ob klavirju s svojo igro preglasiti šumno množico. Vmes je bilo čuti iz stranskega prostora topotanje plesalcev. Zdajci pa so glasovi klavirja popustili, in potem . . . glasen, grgrajoč stok . . . in melodija se je končala z vriščečo disonanco. Možu ob klavirju se je udrl iz ust curek krvi, in on se je zvrnil s sedeža.

Več gostov je takoj priskočilo, da se ni zrušil na tla.

»Tja na zofo ga položite!« je zaklical Evans, ki se je bil ravno pojavil pri vratih na plesišče.

Dočim sta obe drugi dekleti, ki sta rinili s svojimi plesalci v pivnico, prepadeni obrnili od krvi, je pristopila Peggy z Evansom k umirajočemu, da bi mu pomagala. Tudi krčmar sam je že pristopil s skledo vode in brisačo. Peggy jo je zmočila in obrisala je nesrečniku kri z obraza in obleke.

Na licih nekaterih, ki so stali okoli, je bilo videti izraz sočutja. Res da jih je življenje okremenilo, in tudi pogled na kri jim ni bil tuj. Nič jim menda ne bi dejalo, če bi kak bahač in razgrajač tukaj srečal močnejšega človeka ali pa koga, ki ume revolver hitreje rabiti, ter bi sedaj našel konec, ki si ga je že davno zaslužil; tukaj pa je drugače. Poznali so moža, in morda je kdo celo slutil, da ga ni ubila neodzdravljiva bolezen edina, temveč da je nosil v prsih še drugo hudo bol: globoko v prsih. Še globlje kje kakor tam, od koder je prišla sedaj ta kri.

(Dalje)

* kojot (coyote) je volk s prerije.

SMEŠNICE

ŽE VEMO...

»Ali si napravil diplomski izpit?«
»Veš, prijatelj, to je bilo takole...«
»Torej ga še nisi napravil.«

REKORD

Zdravnik: »Je bila shujševalna kura, ki sem jo predpisal vaši ženi, uspešna?«
Mož: »Popolnoma, gospod doktor; pred enim tednom je popolnoma izginila.«

ONA ŽE VE

»Ali veste, kam je šel moj mož?«
»Ne vem, gospa.«
»Mogoče bo pa vedela gospodična v pisarni.«
»Da, ona ve to gotovo.«
»Kako to?«
»Ker je odšla z vašim možem!«

POZNA GA

»Vi pač še niste dolgo v trgovini?«
»Kako to mislite, milostljiva?«
»Nu, ker zardevate, kadar imenujete cene.«

TEŽKO BO ŠLO

Zdravnik: »Vi imate tur na hrbtu. Nikar ga ne zanemarjajte in ga vedno imejte pred očmi.«
Bolnik: »Skušal se bom držati vaših navodil, gospod doktor.«

V DEČJEM DOMU

Zdravnik: »Gospa, saj ste dvojčka ravno včeraj pripeljali na rentgenski pregled, danes pa že spet hočete, da ju rentgeniziram.«
Mati: »Vem, gospod doktor, a eden izmed obeh je požrl gumb, pa ne vem, kateri.«

KRSTE

»Želite, prosim, hrastovo ali kovinsko krsto?«
»Katere so pa boljše?«
»Dobre so ene in druge. Kovinske so trdne in trajajo dalj časa, toda hrastove so bolj zdrave!«

NA POŠTI

»Pismo je pretežko. Še eno znamko morate prilepiti nanj.«
»Kaj? Saj bo potem še težje!«

NA TEŠČE

»Koliko jajc lahko poješ na tešče, Tone?«
»Pet.«
»Ni res; samo eno. Ko si prvo pojedel, nisi več tešč.«

PESNIK

Neki profesor za pesništvo in filozofijo v Lipskem je zelo rad spal. Po kosilu se je vsak dan z užitkom zazibal v sladek sen. Njegova žena pa tega ni marala. »Vstani, tri je ura, pojdi pesnit!« — s temi besedami ga je često iztrgala iz sladkega sna.

TRGOVSKA

Sodnik: »Ali vzamete psovko nazaj, gospod Vrečar?«
Obtoženec: »Trgovec sem in nimam navade, da bi nazaj jemal, izjemoma jo pa lahko zamenjam za drugo.«

PRESENEČENJE

»Danes sem se zavaroval za pol milijona, ženka. Če umrem, dobiš vso zavarovalnino.«
»Ljubi možek, zakaj si mi pa povedal? Presenečenje bi mi bilo ljubše!«

POPOLN USPEH

»Kaj, tak prideš v šolo, Janez? Takoj domov in se umij in počeši!«
Naslednji dan so vsi učenci prišli v šolo — neumiti in nepočesani.

UMETNI OKLI

»Slonokoščena zaponka, ki ste mi jo včeraj prodali, ni pristna.«
»Veste, gospa, slon je imel umetne okle.«

DVE MATERI

»Rekla sem ti, Francek, da se ne smeš igrati z Markom, ker je tako nevljuden.«
»Kako čudno! Njegova mama je pa rekla, naj se z menoj igra zato, ker sem jaz tako vljuden!«

NATANČEN

Bodoča tašča: »Kaj pa vendar mislite, da pridete z mojo hčerjo ob sedmih zjutraj domov!«
Zaročenec: »Kaj mislim? Da imam ob osmih že službo!«

LOTERIJA

»Ali je med nama res vse končano?«
»Da, popolnoma vse.«
»Ali bi ne imela vsaj skupne srečke?«

PRIDIGAR

Neki dunajski plemič je zaničljivo rekel znamenitemu pridigarju Abrahamu a Santa Clara:
»Skrbel bom za to, da bo moj najbolj neumni sin pridigar.«
»Kaka škoda, da že vaš oče ni tako mislil!« je z ljubeznivim nasmehom odgovoril svečenik.

VELIKAN

Monakovski šaljivec Valentin je srečal prijatelja, ki mu je pripovedoval, da je videl velikana, ki je bil tako velik, da si je cigaro prižgal ob ulični svetilki.
»Verjamem,« je odvrnil Valentin, »jaz pa sem videl velikana neverjetne višine, ta je moral poklekniti, kadar se je popraskal po glavi.«

KLAVIR

Skladatelj Bruckner je bil pri prijatelju v gostih in je bil zelo vljuden, da je poslušal mučenje klavirja od strani domače hčerke.
»Moja hčerka,« je rekla mati, »ima talent in dela s klavirjem, kar hoče.«
Bruckner je vprašal: »Prosim, ali ga zna tudi zapreti?«

Križanka štev. 33

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. geometrijski lik, 7. ljubi vodo in sonce, 13. vodni pojav v gorah, 17. spojina železa in kisika, 18. moško ime, 20. francoski pisatelj, 22. okrajšano moško ime, 23. osebni zaimek, 25. mestne ulice se ponašajo z njim, 27. ladjedelniška naprava, 28. poleg, zraven, 30. igralna karta, 31. domača žival, 33. mlati prazno slamo, 35. drag kamen, 36. igra na karte, 38. jezero v Sibiriji, 39. šahovska figura, 40. francoski predlog, 42. večja množina cvetja ali rastlin, 44. stara beseda za pivo, 45. pevski glas, 46. podredni veznik, 47. v sapi, 49. renesančni umetnostni slog, 51. navada, šega, 53. določene barve, 54. slovenski sociolog in ekonom, 56. velika ptica, 58. cerkveni dostojanstvenik, 59. se pogosto mudi v zračnih višavah, 60. poljski delavec, 61. moško ime, 62. srbsko moško ime, 64. nikalnica, 65. vojaška moštvena enota, 66. drag kamen, 67. italijanski spolnik, 69. pred leti znan ljubljanski dramski igralec, 71. predlog, 72. časovna enota, 73. vinski kis, 75. moško ime, 76. duševni bolnik, 77. srednjeveški podložnik, 79. nem, brez besede, 81. glej 67. vodoravno, 83. reka v Angliji, 84. število, 85. tuje žensko ime, 87. vaja vežba, priprava, 88. veznik, 90. pljučna bolezen, 92. pritok Drine, 94. oseba iz znane Gotovčeve opere, 95. moško ime, 96. sodoben, v skladu s splošnim okusom, 97. grebenast, neraven, krivuljast.

Navpično: 1. dolina v Julijskih Alpah, 2. del voza, 3. francoski spolnik, 4. dva enaka soglasnika, 5. pevski glas, 6. tuje moško ime, 8. predlog, 9. pripadnik neke pasje pasme, 10 pri Rimljanih bog ljubezni, 11. loščilo, 12. v mesu, 14. vprašalna členica, 15. fevdalni mogočnež pri Turkih, 16. povečanje hitrosti, 19 v njej shranjujejo v krematorijih pepel, 21. slovit baletni mojster, 24. iz več šib spletene palice, 26. barva igralnih kart, 28. časovni prislov, 29. malovredna stvar, 31. svojilni zaimek, 32. teniška potrebščina, 34. lepo, krasno, 35 v parlamentarnih državah član ene izmed zakonodajnih zbornic, 37. podredni veznik, 39. je na zemlji neobljuden, 40. geološka doba, 41. pripraviti koga k molku, vzeti urokom njihovo moč, 43. vrvica, 45 značilna vrsta, 46. svež, bister, živahen, 48. rojstvo novega zemljana, 50. muslimanska sveta knjiga, 52. orožje nekaterih rastlin, 53 beseda istega pomena, 55. smoter življenja rastline, 57. osebni zaimek, 59. karta pri taroku, 61. zrel, pripravljen, 63. četa; vodja, 66. zemljišče, svet, 68 rastlina metuljnica, 70. znak zaspanosti, utrujenosti, 72. glas, zvok, 73. del cerkve, 74. vrsta svile, 77. sorodnice, 78. duševna stran narave, 80. pripadnik evropskega naroda, 82. zver, 84. reka v Italiji, 86. predplačilo, 87. švicarski kanton, 89. egipčansko božanstvo, 90. podredni veznik, 91. kvartaški izraz, 93. znak za kemično prvino, 94. kratica za evangelij.

1	2	3		4	5	6	■	7	8	9	10	11	12		■	13	14	15	16
17			■	18			19	■	20					■	21	■	22		
23		■	24	■	25			26	■	27			■	28		29	■	30	
	■	31		32	■	33			34			■	35					■	
■	36				37	■	38				■	39					■	40	
41	■	42				43	■	44		■	45					■	46		
47	48	■	49				50	■	51	52					■	53			
54		55			■	56		57	■	58				■	59				
60				■	61						■	62		63			■	64	
65			■	66					■	67	68	■	69				70	■	
71		■	72					■	73			74	■	75					■
	■	76					■	77					78	■	79			■	80
81	82	■	83			■	84			■	85			86	■		■	87	
88		89	■		■	90				91	■	92			93	■	94		
95				■	96							■	97						

REŠITEV KRIŽANKE št. 32

Besede pomenijo:

Vodoravno: 2. sum, 5. Sudan, 9. Fulda, 13. lo, 15. Om, 17. harem, 19. Lopud, 21. Drniš, 23. žir, 25. Turek, 27. surov, 29. sova, 30. Eton, 32. mutec, 34. Debar, 36. Rab, 37. fižol, 39. Memel, 41. želod, 43. re, 44. čeber, 46. napet, 48. najem, 51. kediv, 53. liter, 55. Tabor, 57. oj, 59. levit, 61. narok, 63. Nučič, 65. let, 67. Nanos, 69. kabel, 71. Tebe, 72. urok, 74. lažen, 76. nalik, 78. Nil, 79. napad, 81. reden, 83. Tivar, 85. či, 86. nalog, 88. Natal, 90. Hades, 93. zunaj, 95. Niger, 97. risar, 99. el, 101. pozor, 103. Veles, 105. tenek, 107. tenis, 108. Karol, 109. kinin, 110. po.

Navpično: 1. Jožef, 3. ub, 4. mat ,5. serum, 6. umeten, 7. Al, 8. nos, 9. furež, 10. udoben, 11. d. d., 12. ars, 13. livar, 14. ošaben, 16. Mitič, 18. rum 20. pud, 22. nor 24. Rožek, 26. Kemal, 28. valat, 31. Nobel, 33. cepin, 35. Rojan, 38. leden, 40. letak, 42. debut, 45. rival, 47. teran, 49. močen, 50. Solun, 52. vinar, 54. robat, 56. ribič, 58. Jeran, 60. tožen, 62. kelih, 64. čelik, 66. topaz, 68. Sedan, 70. livar, 73. kalupi, 75. netivo, 77. kaditi, 80. donos, 82. nagel, 84. resen, 87. gaz, 89. Lel, 91. San, 92. pet, 94. jok, 96. rek, 98. rep, 100. le, 102. Ra, 104. si, 106. ko.

Für das Konsortium — Za konzorcij »Domovine«: Josip Reisner. Direktor i. R. — direktor v p., Igriška 3. — Schriftleiter — urednik: Davorin Ravljen, Journalist — novinar, Stari trg 7. — Für die Druckerei — Za tiskarno »Narodna tiskarna«: Fran Jeran, Direktor — ravnatelj, Aleševčeva 6. — Alle in Laibach — vsi v Ljubljani.